

CYFLWYNIADAU GRAMADEG CYMRAEG

Deunyddiau yw'r rhain i'r athro eu defnyddio yn y dosbarth i gyflwyno agwedd ar ramadeg. Fe'u rhestrwyd isod yn nhrefn y wyddor. Gall yr athro unigol ddewis ym mha drefn y bydd yn eu cyflwyno ond mae rhai cyflwyniadau'n 'perthyn' i'w gilydd, e.e. gall cyflwyniad 'Cryno / Cwmpasog' gael ei ddilyn gan gyflwyniadau 'Goddrych a Gwrthrych y Ferf' a 'Treiglo ar ôl berfau cryno a chwmpasog'; a gall 'Cenedl Enwau' gael ei ddilyn gan 'Dau a Dwy'.

Mae'r nodiadau'n cynnig syniadau o ran defnyddio'r cyflwyniadau, gyda rhai cwestiynau a fydd gobeithio'n ennyn meddwl a thrafod.

CYNNWYS

	Tudalen
Berf / Berfenw	2
Berf / Goddrych / Gwrthrych / Adferf – Trefn y frawddeg	3
Byddwn / Byddaf (Amodol / Dyfodol)	4
Cadarnhaol / Negyddol	5-6
Cenedl Enwau	7-8
Cryno / Cwmpasog	9
Dau a Dwy	10
Goddrych a Gwrthrych y Ferf	11
Personau'r Ferf ac Arddodiaid	12
Treiglo ar ôl berfau cryno a chwmpasog	13

BERF / BERFENW

1. Carwsél o gardiau. Pob cerdyn yn dangos llun, berf a berfenw – e.e. rhedais/rhedeg. Modd symud o'r naill gerdyn i'r llall. Gellir gofyn cwestiwn: "Oes gwahaniaeth rhwng y rhain – rhedais a rhedeg? Os felly – beth yw e?"
2. Sgrin gyda 'Berf' yn ei chanol a thair swigen wag.
Gofyn: "Beth mae pob berf yn ei ddweud wrthon ni?"
Gellir ysgrifennu ar y sgrin a dileu'r ysgrifen os oes angen.
Ar ôl trafod, clicio ar y swigod yn eu tro i ddatgelu: Beth? / Pwy? / Pryd?
Hynny yw, mae pob berf yn ateb y cwestiynau:
"**Beth** sy'n digwydd?" "**Pwy** sy'n gwneud hyn?" "**Pryd** mae'n digwydd?"
3. – 6. Clicio ar y petryal gwyrdd i ddatgelu llun.
Clicio ar y swigen yn y canol i ddatgelu – Berf / e.e. Rhedais
Gellir ysgrifennu yn y swigod – ateb y cwestiynau:
"**Beth** sy'n digwydd?" "**Pwy** sy'n gwneud hyn?" "**Pryd** mae'n digwydd?"
Clicio ar 'Gwirio' i gael yr 'ateb'.
Gofyn – "Beth yw'r rheol, tybed?"
Clicio ar 'Rh' i gael y rheol.
7. Newid i drafod 'Berfenw'.
Gofyn am gynigion i lenwi'r swigod – ysgrifennu'r atebion o dan y swigen.
Gwirio drwy glicio ar y swigod eu hunain.
Gofyn – "Beth yw'r rheol, tybed?"
Clicio ar 'Rh' i gael y rheol.
8. Penderfynu beth sy'n ferf a beth sy'n ferfenw yn ôl yr hyn a ddysgwyd.
Llusgo'r geiriau ar waelod y grid i'r hanner cywir.
Clicio ar 'Gwirio' a bydd yr eitemau cywir yn troi'n wyrdd, y rhai anghywir yn goch.
Gellid mynd drwy'r berfau i drafod a) person y ferf b) amser y ferf.

BERF / GODDRYCH / GWRTHRYCH / ADFERF – TREFN Y FRAWDDEG

1. Cwestiwn i'w drafod ar y sgrin gyntaf – mae modd symud y blychau 'Ateb' gwyrdd i ddatgelu a yw cynigion y dysgwyr yn gywir ai peidio.

2. Dilyn y cyfarwyddiadau ar y sgrin – symud yr elfennau ar ben y sgrin i'r blychau ar y gwaelod, a gwasgu 'Gwirio' i weld a yw'r ateb yn gywir.

3. a 4. Llusgo'r elfennau i'r blychau cywir.

Trafod y cwestiwn – Oes rhywbeth yn bod ar y frawddeg hon? – ac os yw'r dosbarth yn cytuno bod, gofyn am gynigion o ran ei chywiro – ysgrifennu yn y blwch.

Gwirio yn y dull arferol.

Gofyn – “Beth yw'r rheol, tybed?”

Clicio ar 'Rh' i gael y rheol.

BYDDWN / BYDDAF (AMODOL / DYFODOL)

1. Dilyn y cyfarwyddiadau ar y sgrin – cael digon o ddysgwyr i gynnig y rhesymau pam maen nhw'n grwpio gwahanol elfennau gyda'i gilydd.
Trafod "Beth yw'r rheol, tybed?"
Clicio ar 'Rh' i gael y rheol.
2. Llusgo'r terfyniadau i'r manau cywir. Trafod pob symudiad.
Ateb y cwestiwn ar ben y sgrin – pam mae lliwiau'r terfyniadau'n wahanol i'w gilydd?
Clicio ar 'Gwirio' pan fydd pawb yn hapus.
Trafod a ydy'r dysgwyr wedi dod ar draws y terfyniadau hyn o'r blaen? (Yr Amherffaith)
Clicio ar 'Rh' i gael y 'rheol' (er mai nodi'r terfyniadau a wneir mewn gwirionedd).
3. Grwpio elfennau eto yn ôl y cyfarwyddyd.
Trafod beth sy'n cyfateb i beth a chlicio ar 'Rh'.
4. Llusgo'r terfyniadau cywir at y berfau cywir. Y tro hwn nid oes lliwiau i helpu'r dysgwyr.
Gwirio fel arfer a chadarnhau drwy glicio ar 'Rh'.
5. Darllen enghraifft neu ddwy allan fel y maen nhw ar y sgrin – e.e. Dylwn i mynd / Allet ti darllen? - ydyn nhw'n gywir?
Defnyddio'r llithrydd i weld beth sy'n digwydd.
Trafod: Pa dreigladd sydd o dan sylw – pam rydych chi'n meddwl hyn?
Trafod: Oes treigladd bob amser ar ôl yr amodol – h.y. beth am - 'Baswn i'n hoffi mynd?'
Cadarnhau hyn drwy glicio ar 'Rh'.

CADARNHAOL / NEGYDDOL

3 dewis yma ar ôl y Carwsél:

- a) Ar gyfer berfau anffurfiol yn unig – dilyn Sgriniau 2 – 4.
- b) Ar gyfer berfau ffurfiol yn unig – dilyn Sgriniau 5 – 8.
- c) Ar gyfer berfau anffurfiol a ffurfiol – dilyn y cyflwyniad cyfan.

1. Carwsél o luniau a geiriau sy'n cyfleu 'cadarnhaol a negyddol'.
Gofyn i'r dysgwyr beth maen nhw'n meddwl yw arwyddocâd y lluniau a'r geiriau.
2. Berfau anffurfiol: Trafod beth yw'r gwahaniaeth rhwng 'Es i' ac 'Es i ddim'.
Mae'r geiriau 'Cadarnhaol' a 'Negyddol' o dan y ddau flwch perthnasol.
3. Defnyddio'r llithrydd i weld beth sy'n digwydd gyda berfau negyddol anffurfiol.
Trafod beth sy'n digwydd – os yw'r dysgwyr yn penderfynu bod treigladd yn digwydd, pa dreigladd ydy e? Ydy pob berf yn treiglo'r un fath?
Os oes angen, tynnu sylw at e.e. un ferf sy'n treiglo'n feddal ac un ferf sy'n treiglo'n llaes.
Pan fydd y dysgwyr wedi penderfynu bod dau fath o dreigladd yn digwydd, gwasgu 'Grwpio' a dangosir berfau sy'n treiglo'n llaes a'r rhai sy'n treiglo'n feddal ar wahân. Tynnu sylw at ferfau sy'n dechrau â 'g' i'r dysgwyr sylweddoli bod 'g' yn cael ei gollwng.
Trafod beth yw'r rheol, a chlicio ar 'Rh' i gael y rheol.
4. Gofyn i'r dosbarth ddweud ymlaen llaw sut bydd berf yn treiglo – yna, fesul berf, symud y llithrydd i lawr yn raddol.
Trafod pa rai sy'n treiglo'n feddal a pha rai sy'n treiglo'n llaes – yna, fel uchod, gwasgu 'Grwpio'.
Os oes angen, atgoffa'r dysgwyr am y rheol drwy wasgu 'Rh' – yr un fath â 3. uchod.

5. Berfau ffurfiol - Trafod beth yw'r gwahaniaeth rhwng 'Gwelais' a 'Ni welais'. Mae'r geiriau 'Cadarnhaol' a 'Negyddol o dan y ddau betryal perthnasol.

6. Defnyddio'r llithrydd i weld beth sy'n digwydd gyda berfau negyddol ffurfiol. Trafod beth sy'n digwydd – os yw'r dysgwyr yn penderfynu bod treigladd yn digwydd, pa dreigladd ydy e? Ydy pob berf yn treiglo'r un fath? Os oes angen, tynnu sylw at e.e. un ferf sy'n treiglo'n feddal ac un ferf sy'n treiglo'n llaes. Pan fydd y dysgwyr wedi penderfynu bod dau fath o dreigladd yn digwydd ar ôl 'Ni', gwasgu 'Grwpio' a dangosir berfau sy'n treiglo'n llaes a'r rhai sy'n treiglo'n feddal ar wahân. Tynnu sylw at ferfau sy'n dechrau â 'g' – bod 'g' yn cael ei gollwng.

7. Symud y llithrydd fesul tipyn i lawr y sgrin – mae **5 pâr** o ferfau yma i gyd, yna'r rheol ar y gwaelod. Gofyn y cwestiwn – pam mae **Ni** ar un ochr y sgrin a **Nid** ar y llall? Os yw'r dysgwyr yn dweud mai 'llafariaid' yw'r rheswm – pam felly nad oes **Nid** o flaen 'wariais' – ceisio dod â nhw i weld bod hyn oherwydd mai 'gwariais' (cytsain yw **g**) oedd y ffurf wreiddiol.

8. Trafod ai 'Ni' neu 'Nid' sy'n mynd o flaen y berfau. Mae'n debyg y bydd 'wylodd' a 'wylodd' yn destun trafod. Gwasgu 'Gwirio' i weld a yw'r atebion yn gywir.

CENEDL ENWAU

1. Carwsél – trafod y parau o luniau – buwch/tarw; dafad/hwrdd; iâr/ceiliog ...
Beth yw'r gwahaniaeth rhwng dwy elfen y parau?
2. Gofyn am y geiriau Cymraeg am y ddau lun. Ysgrifennu yn y blwch.
Gwirio drwy symud y lluniau – 'brigyn' a 'deilen' yn ymddangos.
3. Trafod: Beth yw'r gwahaniaeth rhwng y ddau air – brigyn a deilen?
Atgoffa'r dysgwyr am y lluniau ar ddechrau'r cyflwyniad.
Ar ôl derbyn atebion, symud y lluniau – 'y brigyn hwn' a 'y ddeilen hon' yn ymddangos.
Trafod: Beth yw'r gwahaniaeth felly rhwng 'hwn' a 'hon'?
Ar ôl trafod, gwasgu 'Gwirio' a bydd 'y brigyn hwn' yn troi'n las a bydd 'y ddeilen hon' yn troi'n binc. Sôn (os na fydd y geiriau hyn wedi codi'n barod) am 'gwrywaidd' a 'benywaidd'.
4. Symud y lluniau ar y chwith i'r sgrin wen. Gofyn am enwau'r lluniau.
Defnyddio'r ysgrifbin i nodi'r enwau: deilen / dail // brigyn / brigau.
Os bydd angen Help, mae'r geiriau'n ymddangos yn y blwch o dan y sgrin ac mae modd symud pob gair o dan y llun perthnasol.
Trafod: Beth yw'r gwahaniaeth rhwng 'deilen' a 'dail'? Yna – 'brigyn' a 'brigau'?
Nodi 'unigol' neu 'lluosog' ar y bwrdd wrth bob gair.
5. Symud y llithrydd i ddangos beth sy'n digwydd wrth roi'r fannod 'y' o flaen y geiriau (unigol) ar y chwith. Trafod y gwahaniaeth:
Pam mae rhai geiriau'n newid?
Beth sy'n digwydd i'r geiriau sy'n newid?
Gwasgu 'Gwirio' a bydd rhai geiriau'n troi'n binc, ac eraill yn troi'n las? Pam?
Trafod 'Beth yw'r rheol, felly?'
Wedyn, pan fydd y drafodaeth ar ben – gwasgu 'Rh' i gael y rheol.

6. Symud y llithrydd i ddangos beth sy'n digwydd wrth roi'r fannod 'y' o flaen y geiriau ar y chwith. Trafod y gwahaniaeth rhwng y sgrin hon a'r un flaenorol. Pam nad yw'r geiriau'n newid? Roedd rhai ohonyn nhw'n newid o'r blaen! Gwasgu 'Gwirio' a bydd rhai geiriau'n troi'n binc, ac eraill yn troi'n las? Pam? Trafod 'Beth yw'r rheol, felly?'
- Wedyn, pan fydd y drafodaeth ar ben – gwasgu 'Rh' i gael y rheol.

CRYNO / CWMPASOG

1. Carwsél sy'n cyfleu
  - a) un uned ar ei phen ei hun
  - b) mwy nag un uned.

2. Trafod y geiriau sydd o dan y lluniau a'u llusgo fesul un i'r llun cywir.
Tynnu sylw'n arbennig at 'cryno' a 'cwmpasog'. Dyma'r geiriau rydyn ni'n eu defnyddio ym maes gramadeg.

3. Trafod pa ferf yw'r un gryno a pha ferf yw'r un gwmpasog.
Llusgo 'Rhedodd' a 'Mae e wedi rhedeg' o'r neilltu i ddatgelu'r atebion.

4. Llusgo'r berfau ar waelod y sgrin fesul un i'r golofn gywir. Trafod pam mae'r dysgwr/dysgwyr wedi penderfynu ar y golofn hon. Bydd y berfau cywir yn troi'n wyrdd, a'r rhai anghywir yn troi'n goch.
Gofyn i'r dysgwyr am ragor o enghreifftiau o ferfau cryno / cwmpasog.

DAU A DWY

1. Gweithio fel dosbarth neu ofyn i unigolion ddod i deipio: rhoi'r geiriau am y lluniau. Symud drwy ddefnyddio'r botymau **yn y canol** – dwy gadair; dau fwrdd/dwy ford; dau fag; dwy bunt; dwy droed; dau lyfr.
2. Trafod beth yw'r rheol . O dan y ddau rif '2' mae 'dwy' a 'dau' uwchben y lluniau perthnasol. Trafod 'gwrywaidd' a 'benywaidd' (ac os yw 'Cenedl Enwau' eisoes wedi'i gyflwyno, cyfeirio at y cyflwyniad hwnnw).
Gwirio a yw'r dosbarth wedi dod i'r casgliad cywir drwy wasgu 'Rh'.
3. Ceir botwm 'Cyfarwyddiadau' i egluro bod eisiau llusgo'r geiriau naill ai i golofn 2 neu golofn 4, yn ôl a ydyn nhw'n wrywaidd neu'n fenywaidd.
Os yw'r cyfan yn gywir, ar ôl gwasgu 'Gwirio', bydd dau lithrydd yn ymddangos.
Llithro – 'Beth sy'n digwydd?' 'Beth yw'r enw ar y newid yma?'
'Beth yw'r rheol, tybed?'
Pan fydd y drafodaeth wedi dod i derfyn, gwasgu 'Rh' i weld y rheol. Oedd y dosbarth yn gywir?
4. Ailadrodd hyn eto gyda set newydd o eiriau – y tro hwn, wrth ddefnyddio'r llithrydd, gofyn i'r dosbarth ragweld y treiglo fesul gair.
Nid yw 'y ddau' ac 'y ddwy' yn cael sylw yn y cyflwyniad ei hun, ond gellid mynd ati i'w drafod gyda'r geiriau ar Sgriniau 3 a 4.

GODDRYCH A GWRTHRYCH Y FERF

1. Trafod y sgrin hon â'r dosbarth gan ofyn y cwestiynau sy'n ymddangos arni.
Mae modd llusgo 'Ateb' o'r neilltu i ddatgelu'r ateb cywir bob tro.
Ceir eglurhad byr a rhagor o gwestiynau o dan 'Rh'.
2. -5. Yn hytrach na gweithio drwy'r sgriniau hyn gan lusgo'r atebion i'r manau cywir , gellid cael y dosbarth hefyd i egluro eto beth yw 'goddrych' a 'gwrthrych' nes bod y diffiniad yn eglur yn eu cof. Dylid tynnu sylw hefyd at y ffaith fod y 'goddrych' yn gallu bod ymhlyg yn y ferf – e.e. Gwelaf goeden. Nid yw'r goddrych 'i' yma.
Ar sgrin 5, mae enghraifft o ferf gwmpasog, yn hytrach na berf gryno. Gellid trafod y gwahaniaeth rhwng y ferf hon a'r berfau blaenorol.
Mae modd 'Gwirio' drwy wasgu'r botwm ar y gwaelod.

PERSONAU'R FERF AC ARDDODIAID

1. Carwsél o gardiau. Pob cerdyn yn dangos llun o berson neu bersonau – unigolion neu grwpiau. Gellir gofyn cwestiynau fel hyn:
“Beth yw pwrpas / diben / arwyddocâd y lluniau hyn?”
“Am beth dwi eisiau i chi feddwl, tybed?”
2. Parhau'r drafodaeth ar y sgrin hon. Mae modd llusgo'r llun ar y chwith i ddatgelu'r gair 'unigol' a'r llun ar y dde i ddatgelu'r gair 'lluosog'.
3. Penderfynu ble mae'r rhagenwau i gyd yn perthyn (dim angen defnyddio'r gair 'rhagenwau' os nad yw eisoes yn hysbys i'r dysgwyr). Eu llusgo i'r golofn gywir - geiriau gwyrdd = cywir, geiriau coch = anghywir. Does dim rhaid iddyn nhw fod yn y drefn (1af unigol ac ati) eto.
4. Mae modd trafod y cwestiynau canlynol:
“Pa un yw'r cyntaf unigol, tybed?” “Pam wyt ti'n meddwl hynny?”
“Beth yw ystyr 'gwr.' a 'ben.'?”
Eto, bydd y rhagenwau'n troi'n wyrdd o'u gosod yn y man cywir.
5. Ar y sgrin hon mae angen rhoi'r arddodiad 'at' wedi'i redeg yn y drefn gywir.
6. Yma, bydd eisiau rhoi rhediad gorffennol y ferf 'bwyta' yn y drefn gywir.

Ar ôl mynd drwy sgriniau 4, 5 a 6 unwaith, gellid herio'r dysgwyr (o bosib mewn timau) i osod y rhagenwau/arddodiaid/berfau yn eu trefn gywir heb i unrhyw un ohonyn nhw droi'n goch.

TREIGLO AR ÔL BERFAU CRYNO A CHWMPASOG

Awgrymir y dylid cyflwyno 'Cryno / Cwmpasog' (t.9) cyn y cyflwyniad hwn.

1. Carwsél o wrthrychau – gellid mynd drwyddynt a'u henwi.
2. Trafod beth yw'r gwahaniaeth rhwng y ddwy ferf ar y sgrin.
Mae modd llusgo'r blychau i ddatgelu 'cryno' a 'cwmpasog'.
Adolygu ystyr y termau hyn.
3. Trafod a yw'r brawddegau hyn yn gywir:
"Cefais i coffi" / "Cefais i te" ac ati.
Mae modd llusgo'r llun o'r neilltu ac mae'r gair wedi'i dreiglo oddi tano bob tro. Trafod beth sydd wedi digwydd i'r geiriau 'coffi', 'te', 'pasta', 'brechdan'.
Os bydd y dosbarth yn awgrymu bod treigladd wedi digwydd, gofyn pa dreigladd, tybed pam mae e'n digwydd yma?
4. Trafod y brawddegau hyn – a rhagweld beth fydd y treigladd, efallai – modd llusgo'r lluniau o'r neilltu eto.
Gofyn beth sy'n debyg am y berfau 'Cefais' (Sgrin 3) a 'Prynodd e/hi' (Sgrin 4) i weld a yw'r dysgwyr yn dal i gofio'r gair 'cryno'.
5. Rhagweld a thrafod beth sy'n digwydd ar y sgrin hon – a fydd treigladd y tro hwn? Pam? / Pam lai?
Pa fath o ferfau yw "Rwyf i wedi cael" a "Mae hi wedi prynu"?
6. Parau o frawddegau – cryno / cwmpasog - i dynnu sylw at y rheol.
Trafod beth allai'r rheol ar waelod y sgrin fod, e.e. clod i'r parau sydd agosaf at y rheol sydd ar y sgrin.

**UNEDAU RHYNGWEITHIOL GRAMADEG CYMRAEG
CRYNODEB O GYNNWYS GRAMADEGOLYR UNEDAU**

1. RHAGENWAU
Thema: Delwedd

CA3

- Ymarfer 1 – Dod o hyd i ragenwau mewn darn byr
- Ymarfer 2 – Cywiro gwallau syml wedi'u tanlinellu
- Ymarfer 3 – Labelu lluniau gan ddefnyddio 'fy', 'dy', 'ei'(gwr/ben)
- Ymarfer 4 – Llenwi'r bylchau a threiglo ar ôl rhagenwau blaen un./lluos.
- Ymarfer 5 – Ymarfer llenwi bylchau – 'ei' neu 'eu'

CA4

- Ymarfer 1 – 'h' cyn llafariaid ar ôl 'ei', 'ein', 'eu'
- Ymarfer 2 – Rhagenwau mewnol – colofnau i'w llenwi a chywiro darn
- Ymarfer 3 – Rhagenwau mewnol – cyfateb colofnau ac aildrefnu brawddegau
- Ymarfer 4 – Llenwi bylchau – adolygu deunydd CA3 a CA4
- Ymarfer 5 – Cywiro – adolygu deunydd CA3 a CA4

2. CENEDL ENWAU
Thema: Y Jyngl

CA3

- Ymarfer 1 – Enw benywaidd yn treiglo'n feddal ar ôl y fannod.
- Ymarfer 2 – Ansoddair yn treiglo'n feddal ar ôl enw benywaidd
- Ymarfer 3 – Cliwiau i adnabod cenedl enwau – terfyniadau '-en' / '-yn'
- Ymarfer 4 – Treiglo enw benywaidd ar ôl 'un' yn feddal
- Ymarfer 5 – Treigladau meddal ar ôl 'dau', 'dwy', hefyd 'y ddau', 'y ddwy'

CA4

- Ymarfer 1 – Hwn, Hon, Hyn
- Ymarfer 2 – Cliwiau i adnabod cenedl enwau
- Ymarfer 3 – Gwrywaidd neu Fenywaidd? Cywir neu Anghywir
- Ymarfer 4 – 'Tri' a 'Tair' – Treigladau llaes ar ôl 'tri'
- Ymarfer 5 – Llenwi Bylchau - adolygu deunydd CA3 a CA4

3. ARDDODIAID
Thema: Byd teledu

CA3

- Ymarfer 1 – Arddodiaid yn dilyn berfenwau - sylfaenol
- Ymarfer 2 – Rhedeg arddodiaid
- Ymarfer 3 – Llenwi bylchau – arddodiaid ar ôl berfenwau + wedi'u rhedeg
- Ymarfer 4 – Treigladau ar ôl arddodiaid - Meddal
- Ymarfer 5 – 'yn' neu 'mewn'?

CA4

- Ymarfer 1 – Arddodiaid yn dilyn berfenwau – mwy cymhleth
- Ymarfer 2 – Treigladau ar ôl arddodiaid – Meddal, Trwynol, Llaes
- Ymarfer 3 – Arddodiaid cyfansawdd
- Ymarfer 4 – Arddodiad ar ddiwedd cymal
- Ymarfer 5 – Llenwi bylchau - adolygu deunydd CA3 a CA4

4. GORFFENNOL /AMHERFFAITH

Thema: Hanes a chwedlau

CA3

- Ymarfer 1 – Adnabod berfau rheolaidd yn yr amser gorffennol
- Ymarfer 2 – Llenwi bylchau – berfau rheolaidd yn yr amser gorffennol
- Ymarfer 3 – Ffurfiâu'r gorffennol: mynd, dod, gwneud, cael
- Ymarfer 4 – Treiglo gwrthrych berf gryno'n feddal – adnabod y treigladd
- Ymarfer 5 – Llenwi bylchau – adolygu deunydd CA3

CA4

- Ymarfer 1 – Cyflwyniad i'r amherffaith + ymarfer y ffurf gwmpasog
- Ymarfer 2 – Ffurf gryno'r amherffaith – adnabod y ffurf
- Ymarfer 3 – Ffurf gryno'r amherffaith – llenwi tabl (8 berf)
- Ymarfer 4 – Trosi o ffurf gwmpasog yr amherffaith i'r ffurf gryno
- Ymarfer 5 - Defnyddio ffurfiâu'r amherffaith – cwmpasog (roedd, byddai) + cryno

5. NEGYDDU

Thema: Rygbi

CA3

- Ymarfer 1 – Negyddu brawddegau yn yr amser presennol
- Ymarfer 2 – Negyddu brawddegau yn yr amser amherffaith
- Ymarfer 3 – Negyddu brawddegau yn yr amser dyfodol
- Ymarfer 4 - Negyddu brawddegau yn yr amser gorffennol + treigladd meddal a llaes
- Ymarfer 5 – Brawddegau pwysleisiol negyddol

CA4

- Ymarfer 1 – Cywiro gwallau – adolygu deunydd CA3
- Ymarfer 2 – Patrwm negyddol – dylwn, gallwn, hoffwn
- Ymarfer 3 – Patrwm negyddol yr amodol
- Ymarfer 4 – Trosi o batrymau anffurfiol negyddol i batrymau ffurfiol
- Ymarfer 5 – Cywiro gwallau – ffurfiâu negyddol ffurfiol

6. SILLAFU

Thema: Ar y fferm (gêm yn unig)

CA3

- Ymarfer 1 – f a ff
- Ymarfer 2 – Ansoddeiriau -us
- Ymarfer 3 – Acen grom
- Ymarfer 4 – Geiriau'n gorffen ag 'y'
- Ymarfer 5 – Dyblu 'n' ac 'r'

CA4

- Ymarfer 1 – 'yw' neu 'i'w'
- Ymarfer 2 – '-au' ar ddiwedd enw llyuosog, '-ai' ar ddiwedd berf
- Ymarfer 3 – Patrymau sillafu berfenwau
- Ymarfer 4 – Manion sillafu – '-âu' ac '-áu'
- Ymarfer 5 – Manion sillafu – 'mae' neu 'mai', '-iaeth' neu '-iaith'

7. CWESTIYNAU

Thema: Y gemau Olympaidd

CA3

Ymarfer 1 – Cwestiynau yn yr amser presennol

Ymarfer 2 – Cwestiynau yn yr amser dyfodol

Ymarfer 3 – Cwestiynau yn yr amser gorffennol

Ymarfer 4 – Treigladd meddal ar ôl ‘Beth’, ‘Pwy’, ‘Faint’ ‘Sawl + enw’, ‘Pa?’

Ymarfer 5 – Ateb cwestiynau: presennol, dyfodol, gorffennol

CA4

Ymarfer 1 – Cwestiynau yn yr amser amherffaith

Ymarfer 2 – Cwestiynau pwysleisiol

Ymarfer 3 – Cwestiynau ag arddodiaid

Ymarfer 4 – Cwestiynau ffurfiol ac anffurfiol – Treigladd meddal ar ôl ‘A..?’

Ymarfer 5 – Ateb cwestiynau – deunydd CA3 + amherffaith, amodol, pwysleisiol

8. DYFODOL / AMODOL

Thema: Y gofod

CA3

Ymarfer 1 – Y dyfodol – adnabod ffurfiau

Ymarfer 2 – Y dyfodol – llenwi bylchau

Ymarfer 3 – Y dyfodol – cywiro brawddegau

Ymarfer 4 – Y presennol ‘arferiadol’ – llunio brawddegau

Ymarfer 5 – Y dyfodol – cywir neu anghywir

CA4

Ymarfer 1 – Cyfleu amod (Byddwn/Baswn/Buaswn)– llunio brawddegau

Ymarfer 2 – Cyfleu amod – petawn / pe bawn/ pe buaswn – llenwi bylchau

Ymarfer 3 – Cymariaethau – fel petawn...

Ymarfer 4 – Hoffwn / dylwn / gallwn + treiglo’r ferf yn feddal

Ymarfer 5 – Adolygu deunydd CA4 – Cyfleu amod

9. TREIGLADAU

Thema: Rasio ceir

CA3

Ymarfer 1 – Treigladd Trwynol ar ôl yr arddodiad ‘yn’

Ymarfer 2 – Treigladd Meddal – enwau ac ansoddeiriau ar ôl ‘yn’

Ymarfer 3 – Cyfuno’r holl dreigladau ar ôl ‘yn’

Ymarfer 4 – Treigladd Llaes ar ôl y cysylltair ‘a’ a’r arddodiad ‘â’

Ymarfer 5 – Treigladd Meddal ar ôl ‘pan’ a ‘neu’

CA4

Ymarfer 1 – Treigladd Meddal ar ôl y rhagenw perthynol ‘a’

Ymarfer 2 – Cyfuno’r treigladau ar ôl y cysylltair ‘a’ a’r rhagenw perthynol ‘a’

Ymarfer 3 – ‘canrif’ – treiglo ar ôl y fannod ac ar ôl trefnolyn

Ymarfer 4 - Llenwi bylchau - adolygu deunydd CA3 a CA4

Ymarfer 5 – Cywiro - adolygu deunydd CA3 a CA4

YMARFERION SY'N YMDRIN Â THREIGLADAU PENODOL

TREIGLAD MEDDAL	
Rheol	Ymarfer
Enw benywaidd yn treiglo'n feddal ar ôl y fannod	Cenedl Enwau – CA3 – Ymarfer 1
Ansoddair yn treiglo'n feddal ar ôl y fannod	Cenedl Enwau – CA3 – Ymarfer 2
Ar ôl y rhagenw 'dy'	Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 3 (ail ran) Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 4 (fy, dy, ei)
Ar ôl y rhagenw 'ei' (gwrywaidd)	Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 3 (trydedd ran) Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 4 (fy, dy, ei)
Ar ôl 'th / 'i / 'w (gwrywaidd)	Rhagenwau – CA4 – Ymarfer 2
Ar ôl yr arddodiaid: am, ar, at, dan, dros, drwy, heb, i, o, wrth, gan, hyd	Arddodiaid – CA3 – Ymarfer 4 Arddodiaid – CA4 – Ymarfer 2 (pob treigladau ar ôl arddodiaid)
Ar ôl y rhifolyn 'un' (benywaidd)	Cenedl Enwau – CA3 – Ymarfer 4
Ar ôl y rhifolion 'dau' a 'dwy'	Cenedl Enwau – CA3 – Ymarfer 5
Enwau ac ansoddeiriau ar ôl y traethiad 'yn'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 2 a 3
Gwrthrych berf gryno	Gorffennol/Amherffaith – CA3 – Ymarfer 4 Gorffennol/Amherffaith – CA4 – Ymarfer 4 Dyfodol/Amodol – CA4 – Ymarfer 4 (hoffwn, dylwn, gallwn)
Ar ôl y cysylltair 'neu'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 5
Ar ôl 'Pa...?'	Cwestiynau – CA3 – Ymarfer 4
Ar ôl y rhagenw perthynol 'a'	Treigladau – CA4 – Ymarfer 1 Treigladau – CA4 – Ymarfer 2 (+ 'a' + Llaes)
Ar ddechrau pob cwestiwn mewn arddull anffurfiol	Cwestiynau – CA3 – Ymarfer 2 (dyfodol - anffurfiol) Cwestiynau – CA3 – Ymarfer 3 (gorffennol - anffurfiol)
Ar ôl yr 'A...?' sydd ar ddechrau cwestiynau mewn arddull ffurfiol	Cwestiynau – CA4 – Ymarfer 4
Ar ôl 'pan'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 5
Ar ddechrau berfau negyddol mewn arddulliau anffurfiol	Negyddu – CA3 – Ymarfer 3 (dyfodol) Negyddu – CA3 – Ymarfer 4 (gorffennol) Negyddu – CA4 – Ymarfer 1
Ar ôl 'ni' (negyddol) mewn arddulliau ffurfiol	Negyddu – CA4 – Ymarfer 2 (ni ddylwn, ni allwn..) Negyddu – CA4 – Ymarfer 3 (amodol) Negyddu – CA4 – Ymarfer 4 (rhai enghreifftiau) Negyddu – CA4 – Ymarfer 5 (rhai enghreifftiau)
Enwau benywaidd ar ôl trefnolion – 'canrif'	Treigladau – CA4 – Ymarfer 3

TREIGLAD TRWYNOL	
Rheol	Ymarfer
Ar ôl y rhagenw 'fy'	Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 1 (rhan gyntaf) Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 4 (fy, dy, ei)
Ar ôl yr arddodiad 'yn'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 1 a 3 Arddodiaid – CA4 – Ymarfer 2 (pob treigladau ar ôl arddodiaid)

TREIGLAD LLAES	
Rheol	Ymarfer
Ar ôl y rhifolyn 'tri'	Cenedl Enwau – CA4 – Ymarfer 4
Ar ôl y cysylltair 'a'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 4 Treigladau – CA4 – Ymarfer 2 (+ 'a' + Meddal)
Ar ôl yr arddodiad 'â'	Treigladau – CA3 – Ymarfer 4 Arddodiaid – CA4 – Ymarfer 2 (pob treigladau ar ôl arddodiaid)
Ar ôl y rhagenw 'ei' (benywaidd)	Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 3 (pedwaredd ran) Rhagenwau – CA3 – Ymarfer 4 (fy, dy, ei)
Ar ôl 'th / 'i / 'w (benywaidd)	Rhagenwau – CA4 – Ymarfer 2

ATEBION YMARFERION CYFNOD ALLWEDDOL 3

CYNNWYS

	Tudalennau
1. RHAGENWAU Thema: Delwedd	2-4
2. CENEDL ENWAU Thema: Y Jyngl	5-8
3. ARDDODIAID Thema: Byd teledu	9-12
4. Y GORFFENNOL Thema: Hanes a chwedlau	13-17
5. NEGYDDU Thema: Rygbi	18-22
6. SILLAFU Thema: Ar y fferm (gêm yn unig)	23-24
7. CWESTIYNAU Thema: Y gemau Olympaidd	25-27
8. Y DYFODOL Thema: Y gofod	28-29
9. TREIGLADAU Thema: Rasio ceir	30-32

Rhagenwau Ymarfer 1

Ddydd Sadwrn, es i siopa dillad gyda fy ffrind Marc. Rwy'n hoffi ei ddillad e'n fawr iawn ac roeddwn i eisiau prynu rhai tebyg. Roedd e'n gwisgo jîns, crys gwyn, siaced ledr a bŵts brown fel rhai cowboi.

“Ble prynaist di dy siaced ledr, Marc?” gofynnais.

“Fy mam brynodd hi i fi,” atebodd Marc.

“Dw i'n hoffi ei dewis hi,” meddwn i.

“Mae ein teulu ni'n dda am ddewis dillad,” meddai Marc. “Roedd siop ddillad fach yn arfer bod gyda ni, a dweud y gwir.”

“Ble roedd eich siop chi?” gofynnais.

“Yn Aberystwyth, yn y stryd fawr. Mam-gu a tad-cu oedd yn ei rhedeg hi.

Penderfynon nhw gau tua deng mlynedd yn ôl. Ar ôl i'r siopau ffasiwn ddod i'r dref, doedd eu busnes nhw ddim yn dda iawn.”

“Dyna drueni. Ond dwed – ble cest ti dy jîns?”

“A-ha, mae hi'n mynd i fod yn anodd i ti gael jîns fel y rhain – yn Sbaen ces i nhw!”

fy	dy	ei (gwrywaidd)	ei (benywaidd)	ein	eich	eu
2	2	<i>1</i>	2	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>

Rhagenwau Ymarfer 2

1. ein cwmni / ein cwmni ni
2. ein dylunydd / ein dylunydd ni
3. ei syniadau / ei syniadau e / ei syniadau o
4. fy modelau / fy modelau i
5. eich dillad / eich dillad chi
6. eu ffasiwn / eu ffasiwn nhw
7. dy ffrindiau / dy ffrindiau di
8. eu syniadau / eu syniadau nhw
9. dy wardrob ffasiwn / dy wardrob ffasiwn di
10. fy eitemau / fy eitemau i
11. (a) ein siop / ein siop ni (b) ei ffeindio/ ei ffeindio hi.
12. ei help / ei help e / ei help o
13. ein gwefan / ein gwefan ni

Rhagenwau Ymarfer 3

LLUN 1 - fy

- fy **nghot** / fy **nghot** i
- fy **ngwallt** / fy **ngwallt** i
- fy **nhrowsus** / fy **nhrowsus** i
- fy **menig** / fy **menig** i
- fy **het** / fy **het** i*
- fy **mag** / fy **mag** i
- fy **nwylo** / fy **nwylo** i
- fy **mhen** / fy **mhen** i
- fy **sgarff** / fy **sgarff** i
- fy **mŵts** / fy **mŵts** i

LLUN 2 - dy

dy grys / dy grys di
dy drowsus / dy drowsus di
dy law / dy law di
dy fysedd / dy fysedd di
dy wregys / dy wregys di
dy farf / dy farf di
dy datw / dy datw di
dy fodrwy / dy fodrwy di
dy boced / dy boced di
dy ddiemwnt / dy ddiemwnt di

LLUN 3 - ei (gwr)

ei geg / ei geg e / ei geg o
ei drwyn / ei drwyn e / ei drwyn o
ei ben / ei ben e / ei ben o
ei foch / ei foch e / ei foch o
ei ddannedd / ei ddannedd e / ei ddannedd o
ei ên / ei ên e / ei ên o
ei glust / ei glust e / ei glust o
ei dalcen / ei dalcen e / ei dalcen o
ei wallt / ei wallt e / ei wallt o
ei lygad / ei lygad e / ei lygad o
ei rychau / ei rychau e / ei rychau o

LLUN 4 - ei (ben)

ei cheg / ei cheg hi
ei thrwyn / ei thrwyn hi
ei phen / ei phen hi
ei chlust / ei chlust hi
ei choes / ei choes hi
ei thraed / ei thraed hi
ei phersawr / ei phersawr hi
ei throwsus / ei throwsus hi
ei bag / ei bag hi
ei gwallt / ei gwallt hi

Rhagenwau Ymarfer 4

BRAWD mrawd / mrawd i
PEN mhen / mhen i
DELWEDD nelwedd / nelwedd i
DILLAD ddillad / ddillad di
TROWSUS drowsus / drowsus di
CRYS grys / grys di
GWISG wisg / wisg di
DELWEDD ddelwedd / ddelwedd e / ddelwedd o
DILLAD ddillad / ddillad e / ddillad o
NEWID newid
GWALLT wallt / wallt e / wallt o
CARIAD gariad
PERSAWR phersawr

COLUR **cholur**
TROWSUS **throwsus**

Rhagenwau Ymarfer 5

Aled

Aled yw'r un mwyaf cŵl yn y criw. Mae e'n dweud bod .....ei..... dillad e'n dod o siopau elusen. Ond dydw i ddim yn .. ei..... gredu e. Os edrychi di ar ...ei.... siwmperi e, rwy'ti'n gallu gweld ....eu..... bod nhw'n newydd. Dw i'n credu ....ei.....fod e'n prynu popeth mewn siopau drud!

Megan a Siwan

Gefeilliaid yw Megan a Siwan, ond dydy ....eu..... dillad nhw ddim yn debyg o gwbl. Doedd ....eu..... mam nhw ddim yn ....eu..... gwisgo nhw yr un peth pan oedden nhw'n ferched bach, chwaith. Felly dydyn nhw byth yn gwisgo dillad ....ei..... gilydd. Mae Megan yn gwisgo dillad ffynsi a lliwgar ond mae Siwan yn gwisgo lliwiau tawel – mae ....ei..... delwedd hi'n hollol wahanol i un Megan.

Owain

Owain yw 'dyn y siop elusen'. Dw i'n meddwl weithiau ....ei..... fod e'n gwisgo dillad ....ei..... daid e! Ond mae ....ei..... esgidiau e mor ddoniol – mae ....eu..... sodlau nhw'n uchel ac mae dwy droed Owain yn baglu dros ....ei..... gilydd o hyd!

Cenedl Enwau Ymarfer 1

* = benywaidd

*coeden

*cangen

aderyn

*deilen

morghugyn

llwybr

boncyff

parot

lindysyn

mwnci

blodyn

haul

*malwoden

*neidr

*madfall

*llygoden

*cynffon

*chwilen

*banana

coeden	y goeden hon
aderyn	yr aderyn hwn
deilen	y ddeilen hon
chwilen	y chwilen hon
llwybr	y llwybr hwn
llygoden	y llygoden hon
parot	y parot hwn
neidr	y neidr hon
cangen	y gangen hon
mwnci	y mwnci hwn
blodyn	y blodyn hwn
malwoden	y falwoden hon
lindysyn	y lindysyn hwn
madfall	y fadfall hon
boncyff	y boncyff hwn
cynffon	y gynffon hon
haul	yr haul hwn
broga	y broga hwn
banana	y fanana hon

Cenedl Enwau Ymarfer 2

Y Jyngl

Mae'r haul **mawr, melyn**
yn disgleirio'n boeth
ar y jyngl .....**lliwgar**..... heddiw.

Pob coeden .....**dal**..... yn chwysu chwartiau,
pob deilen ....**fach**.... yn crynu
yn y gwres ....**grymus**...
sy'n pwysu'n drwm ar bopeth.

Mae'r parot ....**poeth**.... yn crawcian yn aflafar,
gan gwyno wrth y fadfall ...**gysglyd**...
sy'n gorweddian yn ddiog
ar y gangen .....**gnotiog, galed**..... .

Mae'r neidr ...**dwyllodrus**... yn cuddio
yn y cysgod, gan ddisgwyl llarpio
rhyw lygoden ...**flinedig**...
neu froga ...**mentrus**...
cyn i'r haul .....**mawr, melyn**.....
lithro i lawr yr awyr ....**las**....
y tu ôl i'r gorwel .....**gwyrdd**...

Cenedl Enwau Ymarfer 3

coeden	benywaidd
lindysyn	gwrywaidd
hedyn	gwrywaidd
cwningen	benywaidd
llygoden	benywaidd
pry copyn	gwrywaidd
bachgen	gwrywaidd
palmwydden	benywaidd
morgrugyn	gwrywaidd
mwydyn	gwrywaidd
derwen	benywaidd
deilen	benywaidd
telyn	benywaidd
aderyn	gwrywaidd
malwoden	benywaidd
brigyn	gwrywaidd
cragen	benywaidd
blwyddyn	benywaidd
blodyn	gwrywaidd
seren	benywaidd
hwyaden	benywaidd

1. ddisglair
2. merlyn / ferlen

3. pysgodyn
4. goeden fawr / bach glas
5. prin.
6. falwoden / liwgar
7. mwydyn / mawr
8. gwningen / fach
9. bachgen
10. pryfyn glas / ddeilen / brigyn

Cenedl Enwau Ymarfer 4

un goeden
 un gangen
 un ddeilen
 un morgrugyn
 un llwybr
 un boncyff
 un parot
 un lindysyn
 un mwnci
 un blodyn
 un haul
 un falwoden
 un arth
 un neidr
 un fadfall
 un llygoden
 un gynffon
 un chwilen
 un fanana

Cenedl Enwau Ymarfer 5

Ar draws
 1. dau hedyndyn
 3. dwy lygoden
 6. dau fachgen
 7. dau flodyndyn
 9. dwy delyndyn
 11. dwy ddeilen
 12. dau aderyndyn

I lawr

1. dwy seren
 2. dau bryfyn
 4. dwy goeden
 5. dau lindysyn
 6. dwy gwningen
 8. dwy gragen
 10. dau fochyn
 12. dwy falwoden

- 1.a) Roedd y ddau lew'n gorwedd o dan y goeden.
- 2.b) Wyt ti'n gallu gweld y ddwy gwningen?
3. b) Mae'r ddwy goeden yn hyfryd.
4. a) Rwyf eisiau tynnu llun y ddau flodyn glas.
5. a) I ble'r aeth y ddwy lygoden?
6. b) Mae'r ddau froga'n edrych yn rhyfedd.
7. a) Roedd y ddwy falwoden yn symud yn araf.
- 8.b) Pa un o'r ddau lwybr sy'n mynd â ni allan o'r jyngl?

Arddodiaid Ymarfer 1

Cerdyn 1	Cerdyn 2 sy'n cyfateb
Mae fy nant yn brifo, rwy'n mynd	at y deintydd
Es i ar y trê	i Gaerdydd
Yn y siop ddoe, siaradodd e	â Mr Hughes
Dwedais i	wrth Huw am fynd
Gofynnodd y cyflwynydd	i Sara am yr ateb
Rwy'n hoffi gwranddo	ar y radio
Mae'r rhaglen yn apelio	at bobl ifainc
Neithiwr, edrychais i	ar y teledu
Rhaid i mi ysgrifennu	at y Prif Weinidog
Penderfynais ysgrifennu	i'r papur newydd
Mae e'n chwarae rygbi	dros Gymru
Mae'r athro'n syllu'n gas	ar y dosbarth

Arddodiaid Ymarfer 2

ar

arna / arnaf	i
arnat	ti
arno	fe/fo
arni	hi
arnom / arnon	ni
arnoch	chi
arnynt / arnyn	nhw

at

ata / ataf	i
atat	ti
ato	fe/fo
ati	hi
atom / aton	ni
atoch	chi
atynt / atyn	nhw

o

ohono / ohonof	i
ohonot	ti
ohono	fe/fo
ohoni	hi
ohonom / ohonon	ni
ohonoch	chi
ohonynt / ohonyn	nhw

heb

hebddo / hebof	i
hebddot / hebot	ti
hebddo	fe/fo
hebddi	hi
hebddon / hebom	ni

hebddoch / heboch	chi
hebddyn /hebddynt	nhw

yn	rhag	rhwng	dros	drwy
yno i / ynof	rhagddo i / rhagof	rhyngo i / rhyngof	drosto i / drosof	drwyddo i / drwof
ynot (ti)	rhagddot ti / rhagot	rhyngot / rhyngot ti	drosot ti / drosot	drwyddot ti / drwot
ynddo / ynddo fe / ynddo fo	rhagddo (fe/fo)	rhyngddo / rhyngddo fe / rhyngddo fo	drosto / drosto fe / fo	drwyddo / drwyddo fe / fo
ynddi (hi)	rhagddi / rhagddi hi	rhyngddi / rhyngddi hi	drosti / drosti hi	drwyddi (hi)
ynon ni / ynom	rhagddon ni / rhagom	rhyngon ni / rhyngom	droston ni / drosom	drwyddon ni / drwom
ynoch (chi)	rhagddoch chi /rhagoch	rhyngoch / rhyngoch chi	drostoch chi drosoch	drwyddoch chi / drwoch
ynddyn / ynddynt	rhagddyn nhw/ rhagddynt	rhyngddyn nhw / rhyngddynt	drostyn nhw drostynt	drywddyn nhw /drwyddynt

wrth

wrtho / wrthyf	i
wrthot / wrthyf	ti
wrtho	fe/fo
wrthi	hi
wrthon / wrthym	ni
wrthoch / wrthyf	chi
wrthyn / wrthynt	nhw

gan

gennyf / gen i	i
gennyf / gen ti	ti
ganddo	fe/fo
ganddi	hi
gennym / gennyn / gynnon	ni
gennyf / gynnoch	chi
ganddynt / ganddyn	nhw

i

imi / i mi
iti / i ti
iddo / iddo fe
iddi (hi)
inni / i ni
ichi / i chi
iddynt / iddyn nhw

Arddodiaid Ymarfer 3

1. Siarad ...â... 'r tîm i weld beth fydd yn y rhaglen.
2. Trafod beth fydd yn apelio .....at..... ein cynulleidfa.
3. Gwrando ...ar..... syniadau pawb.
4. Gofyn .....i ... bawb yn y tîm i feddwl .....am.... bobl i ddod ar y rhaglen.
5. Dweud .....wrth..... yr ymchwilyr .....am..... ffonio'r bobl hyn.
6. Wedyn, mynd .....at..... y dylunydd i weld a oes eisiau newid y set.
7. Ysgrifennu neges e-bost .....at.... y tîm i ofyn sut mae pethau'n mynd.
8. Chwilio ....am ..... syniadau ar y we.
9. Dod ....â..... phawb .....at..... ei gilydd i drafod y syniadau.

Prynhawn da, **Croeso Aton Ni**, gyda fi Sara Wyn a Huw Williams.

Yn y rhaglen heddiw, byddwn ni'n siarad ...â..... Megan Howells sy'n chwarae pêl-rwyd ....**dros**... Gymru. Byddwn ni'n gofyn ...**iddi**.....hi sôn ...**am**..... ei phrofiadau.

Oes ofn llygod ....**arnoch**.....chi? Wel, bydd Morgan Powell, sy'n cadw llygod, yn dweud .....**wrth**..... Huw pam mae e'n eu hoffi nhw. Ond, os bydd rhai o'r llygod yn mynd ar goll, bydd rhaid i Huw helpu Morgan .....**i**..... chwilio ....**amdanyn**...nhw!

Ydych chi'n adnabod Dylan ac Elizabeth Bowen? Efallai eich bod chi wedi gweld llun .....**ohonyn**..... nhw yn y papur newydd yn ddiweddar. Mae ffordd newydd yn mynd i fwrw eu tŷ nhw i lawr, ond mae Dylan ac Elizabeth eisiau amddiffyn y tŷ (rhag) .....**rhagddi** ..... hi. Maen nhw'n dwlu ....**ar**..... eu cartref ac yn mynd i aros .....**ynddo**..... fe tan i'r Jac Codi Baw ddod, medden nhw! Fe gawn ni glywed rhagor ....**am**..... eu hanes nhw yn nes ymlaen.

Ac yn olaf heddiw, os oes annwyd .....**arnoch**..... chi, does dim rhaid i chi fynd ....**at**..... y meddyg. Bydd Dr. Llinos yn dod yma .....**aton**..... ni i egluro ....**i**..... chi sut gallwch chi wella'r symptomau. Felly, peidiwch â phoeni gormod .....**am**..... yr annwyd. Eisteddwch i lawr, gwrandewch .....**ar**..... Dr Llinos, edrychwch .....**ar**..... weddill y rhaglen, a mwynhewch!

Arddodiaid Ymarfer 4

1. Am **ba** reswm penderfynoch chi gadw llygod?
2. Oes llawer o **bobl** yn cadw llygod?
3. Gan **bwy** rydych chi wedi dysgu fwyaf am **lygod**?
4. Allwch chi sôn wrthon ni am **rai** o'r profiadau rydych chi wedi'u cael gyda'r llygod?
5. Pam penderfynoch chi hyfforddi'r llygod i **wneud** triciau?
6. Mae rhai pobl yn rhyfeddu at **greaduriaid** sy'n gallu gwneud triciau. Pa mor anodd yw eu hyfforddi nhw?
7. Gyda **phwy** rydych chi'n cystadlu? Ydych chi'n aelod o **glwb**?
8. Ble **yng Nghymru** rydych chi'n cystadlu gyda'r llygod, yn **ne** Cymru neu **yng ngogledd** Cymru?
9. Mae dros **dri** deg o lygod gyda chi. Beth sy'n digwydd os ydych chi'n mynd ar **wyliau**? Sut rydych chi'n ymdopi â **phroblemau** fel hyn?
10. Ydych chi'n dibynnu ar **rywun** arall i'ch helpu chi gyda'r llygod o **ddydd** i **ddydd** hefyd?

11. Mae llawer o bobl yn mynd drwy **fywyd** heb **gadw** anifail anwes. Allwch chi ddweud wrth **bawb** gartref am y pleser rydych chi'n ei gael wrth **ofalu** am y llygod?
12. Diolch yn fawr am **ddod** aton ni heddiw, Morgan – a'r llygod, wrth gwrs!

Arddodiaid Ymarfer 5

1. b) Heddiw, bydd y rhaglen 'Croeso Aton Ni' yn Llandrindod.
2. a) Mae llawer o bobl yn y stiwdio heddiw.
3. a) Ar ôl recordio'r rhaglen, bydd pawb yn cael coffi yn ffreutur y stiwdio.
4. b) Dyna ddiwedd hanner cyntaf y rhaglen. Dewch 'nôl aton ni mewn munud.
5. a) Yn ail hanner y rhaglen, byddwn ni'n siarad â Dr Llinos.
6. b) Ym mhob cyfres, rhaid i ni gael llawer o raglenni diddorol.

.... **yn** ..... y dechrau, roedd pawb yn mwynhau'r rhaglen 'Croeso Aton Ni'.

Roedd pobl yn gwylio ..... **yn**..... eu cartrefi, gan fwynhau wrth eistedd ..... **mewn**.... cadeiriau esmwyth. .... **yn**..... y stiwdio, roedd y tîm wrth eu bodd ..... **yn**..... eu gwaith. .... **ym**..... mhob rhaglen, roedd llawer o eitemau amrywiol ac ..... **mewn**..... rhai rhaglenni, roedd Sara a Huw, y cyflwynwyr, yn mynd allan i siarad â phobl ..... **mewn**..... ardaloedd ledled Gymru.

Ond .... **yn**..... y diwedd, dechreuodd pobl gael digon ar y rhaglen. Roedd pob rhaglen yr un peth ..... **mewn**..... gwirionedd, ... **yn**..... fy marn i, a doedd dim digon o amrywiaeth. ....**mewn**..... ambell raglen, roedd hi'n amlwg nad oedd y cyflwynwyr yn mwynhau bod allan yn siarad â phobl ..... **yn**..... eu pentrefi a'u trefi eu hunain. ... **ym**..... mhob rhaglen allan yn y gymuned, roedden nhw'n edrych yn ddiflas. Yn amlwg, roedden nhw eisiau aros .... **yn**..... y stiwdio!

Amser Gorffennol y Ferf Ymarfer 1

Dod o hyd i ffurfiau:

deffron
 Agorais
 Galwais
 gofynnodd
 gwaeddodd
 atebodd
 Cododd
 clywaist
 ddwedais
 rhoddodd
 Cymerodd
 dechreuon
 cwynodd
 Clywoch
 Teithion
 adawon
 Llosgon
 Collon
 adeiladodd

	-ais	-aist	-odd	-on (ni)	-och	-on (nhw)
Berfau yn yr amser gorffennol sydd yn y darn	agorais galwais ddwedais /dwedais	clywaist	gofynnodd gwaeddodd atebodd cododd rhoddodd cymerodd dwedodd cwynodd adeiladodd	deffron teithion adawon /gadawon collon	clywoch	dechreuon llosgon
Cyfanswm	3	1	9	4	1	2

Amser Gorffennol y Ferf Ymarfer 2

Roedd hi'n fore braf iawn yn Sycharth, y llys lle mae fy nghartref heddiw. Cyn cael brecwast, ...**cerddais**..... i (CERDDED) o gwmpas yr ardd flodau. Wrth wneud hynny, ...**casglais**..... i (CASGLU) dusw mawr o flodau. Roedden nhw'n hyfryd! Ar ôl cyrraedd yn ôl i'r llys, ...**rhoddais**..... i (RHOI / RHODDI) nhw i Elain, y forwyn, i'w gosod yn y neuadd fawr. ....**siaradais**.... i (SIARAD) am dipyn â'r cogyddion am y wledd oedd i'w chynnal heno.

Wedyn, ...**galwodd**..... Owain (GALW) arnaf i ddod i gael brecwast.

.....**bwytais / bwyteais**..... i (BWYTA) dipyn o uwd ac .....**yfaais**..... i (YFED) ychydig o laeth. Ar ôl ychydig, ...**dechreuodd**..... Owain (DECHRAU) siarad.

“.....**cofiaist / gofiaist**... ti (COFIO) ddweud wrth y cogyddion am y wledd heno, gobeithio, Marged. ....**gwahoddon**..... ni (GWAHODD) lawer iawn o bobl yr ardal i ddod yma'r wythnos diwethaf ac .....**atebon**..... nhw (ATEB) i gyd i

ddweud eu bod nhw'n dod." .....**gwenodd**..... Owain (GWENU) arnaf wrth ddweud hyn.

"Rwy'ti'n gwybod yn iawn bod popeth o dan reolaeth," .....**atebais**.... i (ATEB). .....**dwedodd/dywedodd**..... y cogyddion (DWEUD) mai cig oen a physgod fydd ar y fwydlen heno. ....**dalion**..... nhw'r (DAL) pysgod yn y pysgodlyn y bore 'ma."

".....**penderfynoch**..... chi (PENDERFYNU) ar y gwin hefyd, rwy'n siŵr," .....**cododd**..... Owain (CODI) ei law fel cwpan at ei geg.

"Do, do, gwin o'n gwinllan ni, wrth gwrs," .....**chwarddais**..... i (CHWERTHIN). "Ond beth am yr adloniant ar ôl y wledd? ....**anfonaist**..... ti (ANFON) at y beirdd i ofyn iddyn nhw ddod?"

"Do, wrth gwrs, Marged. ....**dwedon / dywedon**..... nhw (DWEUD) i gyd y byddan nhw yma erbyn i'r wledd ddechrau.

".....**sonion**..... nhw (sôn) hefyd am gerdd newydd i ti, Owain?"
...**gofymais**.... i iddo (GOFYN).

"Cerdd i mi?" .....**synnodd**..... Owain (SYNNU). "Pam .....**meddylion**..... nhw (MEDDWL) am ysgrifennu cerdd i mi, tybed?"

"Wel, rwy'ti – a fi wrth gwrs – yn hael iawn wrthyn nhw. Maen nhw'n cael arian, bwyd, diod a dillad bob tro maen nhw'n dod yma. ....**rhoddon**..... ni (RHOI / RHODDI) lawer o nawdd iddyn nhw dros y blynyddoedd. ....**clywaist**..... ti (CLYWED) hefyd eu bod nhw'n dweud mai ti fydd tywysog nesaf Cymru, rwy'n siŵr," meddwn i wrth Owain.

....**tawelodd**..... (TAWELU) Owain pan .....**glywodd**.... e (CLYWED) hyn. Mae e'n perthyn i hen dywysogion Cymru, ac mae pobl yn disgwyl iddo godi yn erbyn y Saeson. Ond tybed ydy e'n mynd i wneud hynny? Does dim syniad gen i.

Amser Gorffennol y Ferf Ymarfer 3

Ar draws

1. gwnes
3. aethon
5. cawsoch
6. gwnest
7. cafodd
9. aethoch
10. daethoch

I lawr

1. daethost
2. gwnaethon
4. es
5. cawson
6. gwnaethoch
8. cefais

1. Daethodd y Normaniaid i Gymru yn ystod y blynyddoedd ar ôl 1066.

ANGHYWIR

Cywiriad: Daethodd > Daeth / daeth

2. Aethon nhw â thiroedd oddi ar y Cymry.

CYWIR

3. "Cafodd ni hwyl yn codi cestyll yng Nghymru," meddai Huw Dew, Iarll Caer.

ANGHYWIR

- Cywiriad:** Cafodd > Cawson / cawson
4. “Gwnaethes i lawer o ffrindiau yn y cyfnod hwn!” chwarddodd Huw Dew.
ANGHYWIR
Cywiriad: Gwnaethes > Gwnes / gwnes
5. “Nethodd chi bethau cas iawn i’n tywysogion ni, fel carcharu Gruffudd ap Cynan,” meddai Siencyn Fychan wrth Huw Dew.
ANGHYWIR
Cywiriad: Nethodd > Gwnaethoch / gwnaethoch
6. Aethon y Normaniaid i bob rhan o Gymru.
ANGHYWIR
Cywiriad: Aethon > Aeth / aeth
7. Daethon nhw â chestyll, cwningod a’r bwa saeth i Gymru.
CYWIR
8. Gwnethodd y Cymry lawer o bethau i geisio ymosod ar gestyll y Normaniaid.
ANGHYWIR
Cywiriad: Gwnethodd > Gwnaeth / gwnaeth
9. Cefaist i hwyl yn darllen am hanes y Normaniaid yng Nghymru.
ANGHYWIR
Cywiriad: Cefaist > Cefais / cefais
10. Gwnes i lawer o ymchwil i’r Normaniaid yn fy ngwersi hanes.
CYWIR

Amser Gorffennol y Ferf Ymarfer 4

Un diwrnod roedd Bendigeidfran y cawr yn eistedd ar graig yn Harlech. Roedd Branwen ei chwaer gydag ef. Gwelodd Bendigeidfran **dair** ar ddeg o longau hardd yn dod o gyfeiriad Iwerddon. Llongau Matholwch, brenin Iwerddon oedden nhw.

Daeth Matholwch at y cawr. Roedd eisiau priodi Branwen, y ferch brydferthaf yn y byd. Cafodd e **ganiatâd** Bendigeidfran i wneud hynny.

Ond, roedd hanner brawd o’r enw Efnisien gan Bendigeidfran a Branwen. Roedd e’n gynddeiriog oherwydd bod Bendigeidfran wedi rhoi Branwen i Matholwch heb ofyn iddo. Felly, aeth i’r stablau a lladdodd **bob** un o’r ceffylau oedd yn berchen i Matholwch.

Rhoddodd Bendigeidfran **bair** hud i Matholwch i dalu am y tro sâl a wnaeth Efnisien. Hwylodd y Gwyddelod yn ôl i Iwerddon, a Branwen gyda nhw. Aeth blwyddyn heibio, a chafodd Branwen a Matholwch **fab** bychan. Doedd y Gwyddelod ddim yn hapus pan glywsen nhw fod Efnisien wedi lladd ceffylau Matholwch. Felly, rhoddon nhw **wraig** eu brenin yn y gegin i weithio fel morwyn. Dysgodd Branwen **wneud** bara ond cafodd hi **fonclust** gan y pobydd bob dydd.

Un diwrnod, gwelodd Branwen **ddrudwy** bach a rhoddodd hi **friwsion** bara iddo. Daeth y drudwy at Branwen bob dydd. Dechreuodd Branwen **ddyngu’r** drudwy sut i siarad. Cyn hir, roedd yn siarad yn dda iawn.

Anfonodd Branwen y drudwy at ei brawd, Bendigeidfran. Dywedodd y drudwy wrth y cawr beth oedd wedi digwydd i Branwen. Penderfynodd Bendigeidfran **fynd** i achub ei chwaer. Casglodd e **fyddin** fawr o filwyr ac i ffwrdd â nhw mewn llongau dros y dŵr i Iwerddon.

Gwelodd Matholwch **longau** Bendigeidfran yn dod, a chasglodd yntau **filwyr** hefyd. Ymladdodd y Cymry yn erbyn y Gwyddelod. Defnyddiodd y Gwyddelod **bair** hud Bendigeidfran i ailgylchu eu milwyr marw. Ond yn y diwedd, lladdodd y Cymry **bob** un o’r Gwyddelod. Dim ond saith o Gymry oedd ar ôl hefyd.

Ar ôl gweld ei mab a'i gŵr wedi marw, torrodd calon Branwen a chafodd ei chladdu yn Aber Alaw. Cafodd Bendigeidfran **glwyf** gwenwynig yn ei droed a bu farw. Torrodd ei wŷr **ben** Bendigeidfran i ffwrdd. Treuliodd y saith gŵr a phen Bendigeidfran **flynyddoedd** yn Harlech ac ar ynys Gwales ym Mhenfro. Ond yn y diwedd cafodd pen Bendigeidfran ei gladdu yn Llundain yn wynebu Ffrainc.

Amser Gorffennol y Ferf Ymarfer 5

“Ble mae'r copi o'n cyfreithiau ni gyda ti?” .....**gofynnodd**..... Rhys ap Bedwyr (GOFYN) i'w gyfaill, Tudur ab Owain. ....**Cofiaist**..... ti (COFIO) .....**ddod**..... (dod) â nhw, gobeithio,” Roedd hi'n adeg y Grawys, rai wythnosau cyn y Pasg, ac roedd y ddau uchelwr ar gefn eu ceffylau. Roedden nhw bron â chyrraedd Hendy-gwyn ar Daf.

“Do, do,” ....**atebodd**..... Tudur (ATEB). “**.des**.... i (DOD) â nhw, paid â phoeni. ....**darllenais**.... i (DARLLEN) .....**wahoddiad**..... (gwahoddiad) Hywel Dda unwaith eto cyn gadael Manordeilo'r bore 'ma. Mae e yma gyda fi yn fy llogell yn rhywle.” .....**Tynnodd** ..... Tudur (TYNNU) .....**ddarn**....(darn) o femrwn allan o'i boced a'i ddangos i Rhys:

‘Cynulliad arbennig yn Hendy-gwyn ar Daf, y Grawys, 943, i roi trefn ar gyfreithiau Cymru. Angen cynrychiolwyr o bob cantref. Dewch â'ch cyfreithiau gyda chi. Hywel ap Cadell o Ddinefwr.’

“.....**dwedodd**.../ **dywedodd**..... rhywun (DWEUD) ..**fod**... (bod) llawer o wŷr yr eglwys yn dod hefyd,” meddai Rhys, “er mwyn gwneud yn siŵr fod y cyfreithiau'n dilyn y Beibl.”

Cyn hir, ...**gwelson** / **gwelon**.... nhw bobl draw ar gae ger Hendy-gwyn. “Dyna'r cynulliad, dw i'n siŵr” meddai Tudur.

“Ie, rwy'ti'n iawn,” meddai Rhys. “.....**gwahoddodd**..... Hywel Dda (GWAHODD) .....**lawer**.... (llawer) o bobl, mae hi'n amlwg. Maen nhw'n eistedd mewn cylch mawr, a Hywel Dda yn eu canol,” meddai Rhys. “Brysia, dw i'n credu ein bod ni ychydig yn hwyr.”

.....**Rhoddodd** ....y ddau (RHOI) sbardun i'w ceffylau. Yna, ...**aethon**..... nhw (MYND) ar frys tua'r cynulliad.

* * *

Ymhen rhai wythnosau, roedd y ddau uchelwr ar eu ffordd adref eto ar gefn eu ceffylau.

“Cynulliad da iawn,” meddai Rhys, “...**cymerodd**.... hi (CYMRYD) ....**dipyn**..... (tipyn) o amser, ond roedd hi'n werth bod yno.”

“Oedd, yn wir,” meddai Tudur. “.....**daeth**..... cymaint o bobl (DOD) at ei gilydd, a .....**gwnaethon**.....ni (GWNEUD) ....**gyfreithiau**.... (cyfreithiau) y gallwn ni i gyd fod yn falch ohonyn nhw.”

“Pa gyfreithiau .....**hoffaist**..... ti (HOFFI)?” ....**holodd**.... Rhys (HOLI).

“Wel,” atebodd Tudur. “.....**cefaï** /**ces**... i (CAEL) .....**lawer**.... (llawer) o bleser pan .....**sonion**.... nhw (SÔN) na fydd cosb am ddwyn bwyd er mwyn cadw'n fyw yng Nghymru. Yn Lloegr, ...**cafodd** ..... y tlodion (CAEL) .....**gosb**.... (cosb) ofnadwy am wneud hynny ers blynyddoedd lawer – cael eu crogi. Ond, yma yng Nghymru, ...**penderfynon**.... ni (PENDERFYNU) y byddwn ni'n maddau iddyn nhw. Hefyd, mae gan bob plentyn yr un hawliau o dan gyfraith Hywel.”

“.....**dwedon** / **dywedon**..... ni (DWEUD) y bydd menywod Cymru'n cael bod yn berchen ar eiddo, hyd yn oed ar ôl priodi. Dynion sy'n berchen popeth yn Lloegr.”

“Digon gwir,” meddai Tudur. “.....**cyhoeddodd**.....Hywel (CYHOEDDI) hefyd fod y teulu’n bwysig yn ein cyfreithiau ni. Os bydd un aelod o deulu’n llofruddio rhywun arall, mae’n rhaid i bawb o’r teulu dalu iawndal.”

“Oes. Galanas oedd yr enw am y tâl, ynte?” meddai Rhys.

“Ie, dyna ti,” ...**cytunodd**... Tudur (CYTUNO). “Fe fydd pawb yng Nghymru’n gwneud yn siŵr eu bod nhw’n gwybod i bwy maen nhw’n perthyn, rhag ofn y bydd rhaid talu galanas rywbyrd.”

“Rhwng popeth, ...**gwnaeth**..... Hywel Dda (GWNEUD) a phawb arall ....**waith**.... (gwaith) arbennig yn rhoi trefn ar y cyfreithiau,” meddai Tudur.

“Do’n wir,” meddai Rhys, “.....**cawson**..... ni (CAEL) i gyd hwyl arni. A dw i’n siŵr y bydd pawb yng Nghymru’n cytuno.”

Brawddegau Negyddol Ymarfer 1

Unrhyw un o'r brawddegau yn dderbyniol gan y cyfrifiadur – anffurfiol/ffurfiol

Mae Carwyn yn dweud...	Ond mae Nerys yn dweud...
Rydw i'n hoffi rygbi. / Rwy'n hoffi rygbi.	Dydw i ddim yn hoffi rygbi. / Nid wyf yn hoffi rygbi
Maen nhw'n gwneud eu gorau.	Dydyn nhw ddim yn gwneud eu gorau. Nid ydynt yn gwneud eu gorau. Nid ydyn nhw'n gwneud eu gorau.
Mae hi yma bob dydd Sadwrn.	Dydy hi ddim yma bob dydd Sadwrn. Nid yw hi yma bob dydd Sadwrn Nid ydy hi yma bob dydd Sadwrn.
Mae'n rhaid i chi ddod i'r gêm.	Does dim rhaid i chi ddod i'r gêm. Nid oes rhaid i chi ddod i'r gêm. Nid oes raid i chi ddod i'r gêm.
Rydyn ni ar frig y tabl.	Dydyn ni ddim ar frig y tabl. Nid ydym ni ar frig y tabl. Nid ydym ar frig y tabl. Nid ydyn ni ar frig y tabl.
Mae'r bechgyn yn ennill bob amser.	Dydy'r bechgyn ddim yn ennill bob amser. Nid yw'r bechgyn yn ennill bob amser. Nid ydy'r bechgyn yn ennill bob amser.
Mae cyfle i ni ennill.	Does dim cyfle i ni ennill. Nid oes cyfle i ni ennill.
Rydw i'n mwynhau gwyllo rygbi.	Dydw i ddim yn mwynhau gwyllo rygbi. Nid wyf yn mwynhau gwyllo rygbi. Nid wyf i'n mwynhau gwyllo rygbi.
Rydych chi'n ein cefnogi ni.	Dydych chi ddim yn ein cefnogi ni. Nid ydych yn ein cefnogi ni. Nid ydych chi'n ein cefnogi ni.
Mae eisiau i'r bechgyn hyfforddi.	Does dim eisiau i'r bechgyn hyfforddi. Nid oes eisiau i'r bechgyn hyfforddi.
Mae e wedi chwarae'n wych.	Dydy e ddim wedi chwarae'n wych. Nid yw e wedi chwarae'n wych. Nid yw wedi chwarae'n wych. Nid ydy e wedi chwarae'n wych.
Rwyt ti'n edrych yn dda.	Dwyt ti ddim yn edrych yn dda. Nid wyt yn edrych yn dda. Nid wyt ti'n edrych yn dda.
Maen nhw'n mynd i ennill.	Dydyn nhw ddim yn mynd i ennill. Nid ydynt yn mynd i ennill. Nid ydyn nhw'n mynd i ennill.
Mae'n rhaid iddyn nhw ennill!	Does dim rhaid iddyn nhw ennill. Nid oes rhaid iddyn nhw ennill. Nid oes rhaid iddynt ennill.
Mae'r dyfarnwr yn rhagorol.	Dydy'r dyfarnwr ddim yn rhagorol. Nid yw'r dyfarnwr yn rhagorol.
Rwyt ti wedi ein helpu ni.	Dwyt ti ddim wedi ein helpu ni.

	Nid wyt wedi ein helpu ni. Nid wyt ti wedi ein helpu ni.
Rydyn ni'n chwarae'n dda.	Dydyn ni ddim yn chwarae'n dda. Nid ydym ni yn chwarae'n dda. Nid ydym yn chwarae'n dda.
Mae hi wrth ei bodd.	Dydy hi ddim wrth ei bodd. Nid yw hi wrth ei bodd. Nid yw wrth ei bodd. Nid ydy hi wrth ei bodd.
Mae'n rhaid iddo fe basio.	Does dim rhaid iddo fe basio. Nid oes rhaid iddo fe basio. Nid oes raid iddo fe basio.
Rydych chi wedi llwyddo.	Dydych chi ddim wedi llwyddo. Nid ydych chi wedi llwyddo. Nid ydych chi wedi llwyddo.
Mae pawb yn hapus iawn.	Dydy pawb ddim yn hapus iawn. Nid yw pawb yn hapus iawn. Nid ydy pawb yn hapus iawn.

Brawddegau Negyddol Ymarfer 2

Cerdyn 1	Cerdyn 2 sy'n cyfateb
Roeddwn i'n mwynhau.	Doeddwn i ddim yn mwynhau.
Roeddet ti wrth dy fodd.	Doeddet ti ddim wrth dy fodd.
Roedden nhw'n deall y gêm.	Doedden nhw ddim yn deall y gêm.
Roedd y tîm yn chwarae'n dda.	Doedd y tîm ddim yn chwarae'n dda.
Roeddet ti'n cicio'n dda.	Doeddet ti ddim yn cicio'n dda.
Roeddech chi yno ddydd Sadwrn.	Doeddech chi ddim yno ddydd Sadwrn.
Roedd hi'n gweiddi'n groch.	Doedd hi ddim yn gweiddi'n groch.
Roedden ni'n cefnogi'r tîm.	Doedden ni ddim yn cefnogi'r tîm.
Roedden nhw'n poeni am y sgôr.	Doedden nhw ddim yn poeni am y sgôr.
Roedden ni ar frig y tabl ddoe.	Doedden ni ddim ar frig y tabl ddoe.
Roedd y dyfarnwr yn wael.	Doedd y dyfarnwr ddim yn wael.
Roeddwn i yn yr eisteddle.	Doeddwn i ddim yn yr eisteddle.

Brawddegau Negyddol Ymarfer 3

Byddwn ni'n cefnogi (Fyddwn ni ddim yn cefnogi / Ni fyddwn yn cefnogi) tîm rygbi Cymru eto'r flwyddyn nesaf. **Byddaf i** (Fyddaf i ddim / Fydda i ddim / Ni fyddaf / Ni fyddaf i) ym mhob gêm. **Byddwn ni'n teithio** (Fyddwn ni ddim yn teithio / Ni fyddwn yn teithio / Ni fyddwn ni'n teithio) i Gaerdydd ac i'r gwledydd eraill.

Byddan nhw'n ennill (Fyddan nhw ddim yn ennill / Ni fyddant yn ennill / Ni fyddan nhw'n ennill) pob gêm. **Bydd sawl cais** (Fydd dim sawl cais / Ni fydd sawl cais) a **byddwn ni'n gweiddi** (fyddwn ni ddim yn gweiddi / ni fyddwn yn gweiddi / ni fyddwn ni'n gweiddi) nerth ein pennau. **Byddi di'n edifaru** (Fyddi di ddim yn edifaru / ni fyddi di'n edifaru / ni fyddi'n edifaru) dy fod ti wedi aros gartref!

Bydd y ciciau cosb yn llwyddiannus (*Fydd y ciciau cosb ddim yn llwyddiannus /Ni fydd y ciciau cosb yn llwyddiannus*) a **byddan nhw'n hedfan** (*fyddan nhw ddim yn hedfan /ni fyddan nhw'n hedfan /ni fyddant yn hedfan*) rhwng y pyst. **Bydd y bechgyn yn ennill** (*Fydd y bechgyn ddim yn ennill /Ni fydd y bechgyn yn ennill*) pob lein a sgrym. **Bydd yr hyfforddwr yn hapus** (*Fydd yr hyfforddwr ddim yn hapus /Ni fydd yr hyfforddwr yn hapus*) a **byddwn ni wrth ein boddau** (*fyddwn ni ddim wrth ein boddau /ni fyddwn wrth ein boddau /ni fyddwn ni wrth ein boddau*).

Byddi di a dy ffrindiau eisiau dod (*Fyddi di a dy ffrindiau ddim eisiau dod /ni fyddi di a dy ffrindiau eisiau dod*) a **byddwch chi'n gofyn** (*fyddwch chi ddim yn gofyn /ni fyddwch chi'n gofyn /ni fyddwch yn gofyn*) am docynnau. **Bydd hi'n anodd** (*Fydd hi ddim yn anodd /ni fydd hi'n anodd /ni fydd yn anodd*) dod o hyd i docyn. **Byddan nhw i gyd wedi'u gwerthu** (*Fyddan nhw i gyd ddim wedi'u gwerthu /ni fyddan nhw i gyd wedi'u gwerthu /ni fyddant i gyd wedi'u gwerthu*) neu (*Fyddan nhw ddim wedi'u gwerthu i gyd /ni fyddan nhw wedi'u gwerthu i gyd /ni fyddant wedi'u gwerthu i gyd*). **Byddaf i'n gorfod** (*Fyddaf i ddim yn gorfod /Fydda i ddim yn gorfod /Ni fyddaf yn gorfod /Ni fyddaf i'n gorfod*) eich siomi chi.

Bydd Cymru'n ennill (*Fydd Cymru ddim yn ennill /Ni fydd Cymru'n ennill*) y Gamp Lawn unwaith eto, **byddwn ni'n canmol** (*fyddwn ni ddim yn canmol /ni fyddwn yn canmol /ni fyddwn ni'n canmol*) y bechgyn a'r tîm hyfforddi, a **byddan nhw'n mynd** (*fyddan nhw ddim yn mynd /ni fyddan nhw'n mynd /ni fyddant yn mynd*) ar daith o gwmpas canol Caerdydd a **bydd pawb arall eisiau** (*fydd pawb arall ddim eisiau /ni fydd pawb arall eisiau*) bod yno hefyd.

Brawddegau Negyddol Ymarfer 4

Bydd y cyfrifiadur yn derbyn unrhyw un o'r brawddegau isod yn atebion cywir.

Dwedodd Carwyn ...	Ond dwedodd Nerys ...
Ces i hwyl yn y gêm.	Ches i ddim hwyl yn y gêm.
Ciciodd y maswr yn wych.	Chiciodd y maswr ddim yn wych. Ni chiciodd y maswr yn wych.
Daethon ni yma gyda'n gilydd.	Ddaethon ni ddim yma gyda'n gilydd. Ni ddaethon ni yma gyda'n gilydd. Ni ddaethom yma gyda'n gilydd.
Pasion nhw'n dda.	Phasion nhw ddim yn dda. Ni phasion nhw'n dda.
Tafloch chi'n gywir i'r lein.	Thafloch chi ddim yn gywir i'r lein. Ni thafloch chi'n gywir i'r lein.
ni yn ystod yr egwyl.	Fwyton ni ddim yn ystod yr egwyl.

	Ni fwyton ni yn ystod yr egwyl.
Gwthiais yn y sgrym.	Wthiais i ddim yn y sgrym. Ni wthiais i yn y sgrym. Ni wthiais yn y sgrym.
Dringodd y gic i'r awyr.	Ddringodd y gic ddim i'r awyr. Ni ddringodd y gic i'r awyr.
Llamoeh chi yn y lein.	Lamoeh chi ddim yn y lein. Ni lamoch chi yn y lein. Ni lamoch yn y lein.
Rhuthron nhw i daclo.	Ruthron nhw ddim i daclo. Ni ruthron nhw i daclo. Ni ruthrasant i daclo.
Mentron ni chwarae'n agored.	Fentron ni ddim chwarae'n agored. Ni fentron ni chwarae'n agored. Ni fentrom chwarae'n agored.
Taclaist ti'n dda.	Thaclaist ti ddim yn dda. Ni thaclaist ti'n dda. Ni thaclaist yn dda.
Collodd y bechgyn.	Chollodd y bechgyn ddim. Ni chollodd y bechgyn.

Dydd Llun, 25ain o Hydref

Ches i ddim llawer o gwsg neithiwr. **Ddeffrais i ddim** fel arfer heddiw. **Ches i ddim bacwn** i frecwast i ddechrau, wedyn **ches i ddim grawnfwyd**. **Chodais i ddim pwysau** yn y gampfa ac yna **fwytais i ddim cinio**. Yn y prynhawn, **fues i ddim yn ymarfer** fy nghicio. Hefyd, **wylion ni ddim fideo** o'r tîm y byddwn ni'n chwarae yn eu herbyn nhw'r wythnos nesaf. Wedyn, roedd hi'n amser swper. **Ches i ddim cig** i swper. Yn ystod y dydd, **yfais i ddim dŵr**.

Brawddegau Negyddol Ymarfer 5

1.
Byddwn ni'n mynd nos Wener.
Nid nos Wener byddwn ni'n mynd. *neu*
Nid nos Wener y byddwn ni'n mynd.
2.
Bydd pawb yn mynd mewn bws.
Nid mewn bws bydd pawb yn mynd. *neu*
Nid mewn bws y bydd pawb yn mynd.
3.
Mae'r bws yn gadael am chwech.
neu
Nid am chwech mae'r bws yn gadael.
Nid am chwech y mae'r bws yn gadael.
4.
Byddwn ni'n aros yn Llanelli.
Nid yn Llanelli byddwn ni'n aros. *neu*
Nid yn Llanelli y byddwn ni'n aros.
5.
Byddwn ni'n cael sglodion.
Nid sglodion byddwn ni'n eu cael. *neu*
Nid sglodion y byddwn ni'n eu cael.
6.
Byddwn ni'n teithio ar yr M4.
Nid ar yr M4 byddwn ni'n teithio. *neu*
Nid ar yr M4 y byddwn ni'n teithio.

7.
Mae'r gic gyntaf am saith.   Nid am saith mae'r gic gyntaf. *neu*
Nid am saith y mae'r gic gyntaf.
8.
Bydd y dyfarnwr yn gwisgo crys du. Nid crys du bydd y dyfarnwr yn ei wisgo. *neu*
Nid crys du y bydd y dyfarnwr yn ei wisgo.
9.
Byddwn ni'n mynd adref drwy Abertawe.   Nid drwy Abertawe byddwn ni'n mynd
adref. *neu*
Nid drwy Abertawe y byddwn ni'n mynd adref.
10.
Bydd pawb gartref erbyn deg.   Nid erbyn deg bydd pawb gartref. *neu*
Nid erbyn deg y bydd pawb gartref.

Sillafu Ymarfer 1

1. ffermwr
2. ffrind
3. cofio
4. hoffi
5. efallai
6. ffyrnig
7. haf
8. ceffyl
9. afal
10. ffeffryn
11. gwefan
12. fflachio
13. paffio
14. dyfodol
15. hyfforddwr

Sillafu Ymarfer 2

1. peryglus
2. siaradus
3. gofalus
4. gwybodus
5. cyffrous
6. hyderus
7. deallus
8. dawnus
9. melys
10. pleserus
11. mentrus
12. gwarthus
13. nerfus
14. stormus
15. gwallus

Sillafu Ymarfer 3

1. môr
2. gêm
3. glan
4. dâl
5. twr
6. ddôl
7. haf
8. tâp
9. ffôn
10. lân
11. tân
12. mor
13. gem
14. ffon

15. tŵr
16. ton
17. nos
18. tap
19. pêl
20. tal
21. to
22. hen
23. sŵn
24. tan
25. ddŵr

Sillafu Ymarfer 4

Ar draws

2. popty
6. beudy
8. goleudy
9. gwely
11. plasty
12. fyny
13. hynny

I lawr

1. yfory
3. ysbyty
4. felly
5. pwerdy
7. lleiandy
10. tloty

Sillafu Ymarfer 5

1. yw
2. i'w
3. yw
4. yw / i'w
5. yw
6. i'w
7. yw / i'w
8. i'w
9. yw
10. i'w

Cywirow brawddegau

1. A yw Marged a Ffion yn perthyn i'w gilydd?
2. Mr Berwyn Hughes yw cadeirydd neuadd y pentref eleni. - **Cywir**
3. Aeth y ffermwr i roi bwyd i'w ddefaid.
4. Beth yw ystyr y frawddeg hon?

Cwestiynau Ymarfer 1

Cerdyn 1	Cerdyn 2 sy'n cyfateb
Wyt ti'n hyfforddi bob dydd?	Ydw, rwy'n hyfforddi bob dydd.
Ydyn nhw'n mynd i'r gemau?	Ydyn, maen nhw'n mynd i'r gemau.
Ydy dy amser yn gwella?	Ydy, mae fy amser yn gwella.
Ydych chi'n hoffi nofio?	Ydw, dw i'n hoffi nofio.
Ydych chi'n cystadlu dros Gymru?	Ydyn, rydyn ni'n cystadlu dros Gymru.
Ydy hi'n mynd i ennill?	Ydy, mae hi'n mynd i ennill.
Ydy e'n gwneud ei orau?	Nac ydy, dydy e ddim yn gwneud ei orau.
Ydyn nhw'n cefnogi'r athletwyr?	Nac ydyn, dydyn nhw ddim yn cefnogi'r athletwyr.
Oes digon o bobl yn gwyllo?	Nac oes, does dim digon o bobl yn gwyllo.
Ydw i'n llwyddo?	Wyt, rwy'ti'n llwyddo.
Wyt ti'n cofio pryd mae'r ras?	Nac ydw, dydw i ddim yn cofio pryd mae'r ras.
Oes camerâu teledu yn y stadiwm?	Oes, mae camerâu teledu yn y stadiwm.

Cwestiynau Ymarfer 2

Gareth: Fyddi di'n cystadlu yn y Gemau Olympaidd?

Helen: Byddaf, byddaf i'n cystadlu yn y Gemau Olympaidd. Wel, gobeithio. Bydd yn rhaid i mi hyfforddi tipyn eto.

Gareth: Fyddi di'n hyfforddi bob dydd?

Helen: Na fyddaf, fyddaf i ddim yn hyfforddi bob dydd, byddaf i'n cael dydd Sul yn rhydd.

Gareth: Fydd llawer o nofwyr yn hyfforddi gyda'i gilydd?

Helen: Bydd, bydd llawer o nofwyr yn hyfforddi gyda'i gilydd.

Gareth: Fyddwch chi'n teithio gyda'ch gilydd?

Helen: Byddwn, byddwn ni'n teithio gyda'n gilydd.

Gareth: Fydd dy ffrindiau'n gallu dod gyda ti?

Helen: Byddan, bydd fy ffrindiau'n gallu dod gyda fi.

Gareth: Fyddan nhw'n gallu teithio yn yr un awyren?

Helen: Na fyddan, fyddan nhw ddim yn gallu teithio yn yr un awyren, yn anffodus.

Gareth: Fyddwch chi i gyd yn cwrdd yn y gemau?

Helen: Byddwn, byddwn ni i gyd yn cwrdd yn y gemau.

Gareth: Fyddi di'n cael siom os na fyddi di'n gallu mynd?

Helen: Byddaf, byddaf i'n cael siom os na fyddaf i'n gallu mynd.

Gareth: Fydd gobaith i ti ennill medal?

Helen: Bydd, bydd gobaith i mi ennill medal, gobeithio.

Gareth: Fyddi di'n gallu dod i'r stiwdio eto?

Helen: Byddaf, wrth gwrs, byddaf i'n gallu dod i'r stiwdio eto.

Gareth: Diolch yn fawr a phob hwyl yn y gemau.

Cwestiynau Ymarfer 3

Gwnaeth y rhedwr ei orau glas.	Wnaeth y rhedwr ei orau glas?
Rhedodd hi'n syth at y llinell.	Redodd hi'n syth at y llinell?
Cawson nhw hwyl yn cystadlu.	Gawson nhw hwyl yn cystadlu?
Teimlais i'n flinedig.	Deimlais i'n flinedig?
Gwelon nhw'r ras.	Welon nhw'r ras?

Plygodd e wrth groesi'r llinell.	Blygodd e wrth groesi'r llinell?
Diflannodd y nofwyr i'r pwll.	Ddiflannodd y nofwyr i'r pwll?
Methon nhw orffen.	Fethon nhw orffen?
Llwyddon ni i ennill medal.	Lwyddon ni i ennill medal?
Buoch chi'n lwcus.	Fuoch chi'n lwcus?
Darllenaist ti'r hanes yn y papur newydd.	Ddarllenaist ti'r hanes yn y papur newydd?
Treuliais i oriau'n gwylio.	Dreuliais i oriau'n gwylio?
Gwaeddon nhw'n uchel.	Waeddon nhw'n uchel?

Gofyn Cwestiynau Ymarfer 4

1. Pa medal enillodd y nofiwr?
Cywiriad: medal > fedal
2. Beth dwedodd y rhedwr ar ôl y ras?
Cywiriad: dwedodd > ddwedodd
3. Pwy gafodd yr amser gorau? - **Cywir**
4. Sawl ras gwelaist ti?
Cywiriad: gwelaist > welaist
5. Pwy wisg sydd gan y rhedwyr?
Cywiriad: Pwy > Pa
6. Faint o bobl daeth i'r stadiwm?
Cywiriad: daeth > ddaeth
7. Beth glywaist ti am y canlyniad? - **Cywir**
8. Pwy cafodd yr amser cyflymaf?
Cywiriad: cafodd > gafodd
9. Pa gwlad sydd â'r nifer mwyaf o fedalau?
Cywiriad: gwlad > wlad
10. Faint o bobl gystadlodd yn y gemau? - **Cywir**

Cwestiynau Ymarfer 5

1. Ydw / Nac ydw
2. Ydyn / Nac ydyn
3. Ydy / Nac ydy
4. Do / Naddo
5. Bydd / Na fydd
6. Byddan / Na fyddan
7. Ydy / Nac ydy
8. Ydy / Nac ydy
9. Wyt / Nac wyt
10. Do / Naddo
11. Oes / Nac oes
12. Byddan / Na fyddan
13. Ydy / Nac ydy
14. Do / Naddo
15. Ydyn / Nac ydyn / Ydych / Nac ydych
16. Ydyn / Nac ydyn / Ydych / Nac ydych
17. Byddaf / Na fyddaf / Bydda / Na fydda
18. Oes / Nac oes
19. Do / Naddo
20. Ydy / Nac ydy

21. Ydyn / Nac ydyn / Ydych / Nac ydych
22. Ydw / Nac ydw
23. Byddwn / Na fyddwn / Byddwch / Na fyddwch
24. Do / Naddo
25. Ydyn / Nac ydyn / Ydw / Nac ydw

Y Dyfodol – Ymarfer 1

Teithio yn y gofod

Cyn hir, nid gofodwyr yn unig **fydd** yn cael teithio yn y gofod; **bydd** cyfle i bobl gyffredin gael mynd yno hefyd. Mae Virgin Galactic, cwmni Syr Richard Branson. eisiau cynnig cyfle i bawb fynd i'r gofod. Ond **fyddwn** ni i gyd ddim yn gallu mynd: **bydd** angen poced ddwfn achos **byddwch** chi'n gorfod talu tua £100,000 ar hyn o bryd. Ond mae'r cwmni'n gobeithio y **bydd** y teithiau'n mynd yn rhatach gydag amser.

Ond beth **fydd** yn digwydd? **Fyddwn** ni'n gallu mynd i'r maes gofod a mynd yn syth ar y llong ofod, SpaceShip2? Na **fyddwn**, yn bendant. Dyma mae gwefan Virgin Galactic yn ei ddweud:

Byddwch chi'n dod i'r maes gofod (ym Mecsico, mae'n debyg) ac yn treulio 3 diwrnod yn hyfforddi. **Byddwn** ni'n gwneud yn siŵr eich bod chi'n ddigon iach i deithio. Hefyd, **byddwch** chi'n cael treulio amser mewn caban sy'n union fel caban SpaceShip2 er mwyn paratoi i fod mewn sefyllfa heb ddisgyrchiant (*zero gravity*). Mae gennym beilotiaid arbennig a **byddan** nhw'n eich paratoi chi at y profiad mawr!

Byddwn ni'n teithio ar 2,300 milltir yr awr pan **fydd** y llong ofod yn codi. **Bydd** y peilotiaid yn mynd â chi i fyny i 50,000 troedfedd. Wrth i chi wibio drwy'r atmosffer, **byddwch** chi'n gweld yr awyr las yn troi'n borffor ac yna'n ddu. Ond ar ôl i injan y roced gael ei diffodd, **fyddwch** chi ddim yn clywed dim byd. **Bydd** hi'n dawel, yn dawel dros ben, a **fydd** dim disgyrchiant. Felly, **byddwch** chi'n gallu symud o gwmpas y caban yn rhydd am rai munudau cyn i'r peilot eich galw 'nôl i'ch sedd am y daith yn ôl i'r ddaear.

Ydy hyn yn apelio atoch chi? Os ydy e, dechreuwch gynilo eich arian!

Y Dyfodol – Ymarfer 2

Dyma wybodaeth am swydd gofodwr gan NASA.

Wyt ti eisiau bod yn ofodwr? Mae llawer iawn o gystadleuaeth! .....bydd..... 20 swydd ar gael bob dwy flynedd, ac fel arfer, ...byddi.... di'n un o 4,000 o bobl sy'n ymgeisio!

....byddwn.... ni'n chwilio am bobl arbennig iawn:

- .....byddan..... nhw'n ffit dros ben.
- .....bydd..... ganddyn nhw radd prifysgol mewn peirianeg, gwyddoniaeth neu fathemateg
- .....byddwn..... ni'n disgwyl bod gofodwyr peilot wedi hedfan dros 1,000 awr mewn awyrennau jet. ....byddan... nhw hefyd yn gallu gweld yn well na'r gofodwyr eraill.
- ....bydd... dy bwysau gwaed yn isel.
- .....byddwch..... chi i gyd yn ddinasyddion Unol Daleithiau America.

Efallai ..byddwn... ni'n gofyn am ragor o wybodaeth oddi wrth rai ymgeiswyr a ...byddan.... nhw'n cael eu gwahodd i gael cyfweliad.

...bydd... y cyfweliadau'n cymryd wythnos. ...Byddan... nhw'n cynnwys:

- cyfweliadau personol
- sgrinio meddygol

Ar ôl dewis yr ymgeiswyr llwyddiannus, ..byddwn... ni'n gwneud yn siŵr eu bod nhw'n addas drwy ymchwilio i'w cefndir nhw.

Os wyt ti'n llwyddiannus, ...byddi... di'n dilyn rhaglen hyfforddi a gwerthuso am 2 flynedd.

Pob lwc!

Am ragor o wybodaeth, ysgrifennwch i'r Swyddfa Dewis Gofodwyr, Canolfan Ofod Johnson, Houston, Texas 77058.

Y Dyfodol – Ymarfer 3

1. Bydd nhw'n lansio llong ofod arall cyn hir.
Cywiriad: Bydd > Byddan
2. Bydd fi'n mynd i Houston i weld canolfan Nasa.
Cywiriad: Bydd > Byddaf
3. Byddan nhw'n mynd yn bell i'r gofod. - **Cywir**
4. Byddan ni'n dilyn hanes y daith i'r gofod ar y we.
Cywiriad: Byddan > Byddwn
5. Byddu di'n darllen erthyglau am y gofod yn y papur.
Cywiriad: Byddu > Byddi
6. Byddyn nhw'n glanio ar y lleuad eto.
Cywiriad: Byddyn > Byddan
7. Bydd fi'n trafod y gofod yn mewn gwersi gwyddoniaeth.
8. Byddwch chi'n gwyllo'r llong ofod yn gadael Houston. - **Cywir**
9. Byddan y Rwsiaid yn teithio yn y gofod eto.
Cywiriad: Byddan > Bydd
10. Byddych chi'n gwybod llawer am y pwnc.
Cywiriad: Byddych > Byddwch

Y Dyfodol – Ymarfer 4

1. Byddan nhw'n darllen am y gofod bob dydd.
2. Byddwch chi'n gwyllo rhaglenni am hanes NASA yn aml.
3. Bydd e'n mwynhau ffilmiau fel Startrek bob amser.
4. Byddi di'n trafod y gofod bob dydd.
5. Bydd y clwb gofod yn cwrdd bob wythnos.
6. Byddaf i'n edrych ar y lleuad yn gyson.
7. Byddwn ni'n edrych ar wefan NASA bob amser cinio.
8. Byddi di'n breuddwydio am fod yn ofodwr bob nos.
9. Sut bydd e'n mynd i Houston bob blwyddyn?
10. Byddan nhw'n darllen 'blog' gofodwyr yn rheolaidd.

Y Dyfodol – Ymarfer 5

1. b) Byddaf i'n mynd ar fy ngwyliau i Houston, Texas.
2. a) Byddan nhw'n dilyn y datblygiadau yn y gofod yn gyson.
3. b) Byddwn ni'n gwyllo ffilm 'Startrek' yfory.
4. b) Byddwch chi'n ceisio bod yn ofodwr.
5. b) Byddi di'n darllen am fywyd gofodwr yn aml.
6. a) Byddan nhw'n dilyn rhaglen ofod NASA yn gyson.
7. a) Byddaf fi'n dilyn hynt a helynt telesgop 'JUST' yn y dyfodol.
8. b) Byddwn ni'n mynd ar wefannau sy'n sôn am y gofod.
9. b) Byddi di'n cofio edrych ar y sêr bob nos.
10. a) Bydd fy mrawd bach yn hoffi gwisgo siwt ofod.
11. b) Byddan nhw'n gwario llawer o arian yn UDA ar eu rhaglen ofod.
12. a) Bydd y gofodwyr yn dilyn rhaglen hyfforddi anodd.

Treigladau Ymarfer 1

Sut mae dod yn yrrwr rasio?

Os wyt ti eisiau bod ....yng nghanol... (**yn / canol**) ceir rasio, beth am geisio dod yn yrrwr rasio? Mae pawb dros wyth oed yn gallu cymryd rhan .....yng nghystadlaethau..... (**yn / cystadlaethau**) yr MSA (*Motor Sports Association*).

Busnes drud yw rasio, a bydd angen digon o arian .....ym mhws..... (**yn / pwrs**) rhywun! Dechreuodd llawer o yrwyr Fformiwla 1 mewn 'karts', a dyma'r ffordd orau i berson ifanc ddechrau, ...ym marn..... (**yn / barn**) y rhan fwyaf o bobl.

.....ym mhecyn..... (**yn / pecyn**) rasio 'Start Karting' yr MSA, mae gwybodaeth am bopeth sy'n digwydd .....ym maes..... (**yn / maes**) rasio 'karts' ac mae ffurflen i wneud cais am drwydded rasio dros dro. Hefyd mae DVD i'w wyllo er mwyn gwybod beth i'w ddisgwyl .....ym mhrawf..... (**yn / prawf**) ysgrifenedig yr MSA.

Y cam nesaf yw dod o hyd i drac rasio. Does dim trac ar gael .....ym mhob..... (**yn / pob**) rhan o'r wlad, ond beth am drefnu diwrnod o hyfforddiant ar drac rasio .....yng ngwyliau'r..... (**yn / gwyliau**)'r haf? Mae hyfforddwyr rasio i'w cael .....yn nhraciau..... (**yn / traciau**) rasio pwysicaf Prydain, fel Silverstone a Thruxton a hefyd mewn traciau bach.

Pob hwyl gyda'r rasio – efallai y cei di gyfle i rasio .....yng nghar..... (**yn / car**) rasio Lewis Hamilton neu Jenson Button ryw ddiwrnod!

Treigladau Ymarfer 2

Hanes 'Babs'

'Higham Special' oedd enw 'Babs' yn .....wreiddiol... (**gwreiddiol**). Prynodd John Parry Thomas y car am £125 yn 1924, oedd yn .....fargen..... (**bargen**). Roedd Parry Thomas yn .....yrrwr..... (**gyrrwr**) ac yn ....beiriannydd..... (**peiriannydd**). Treuliodd lawer o amser yn .....gweithio..... (**gweithio**) gyda'i fecanics i wneud injan y car yn .....gryfach..... (**cryfach**). Newidiodd siâp y corff i'w wneud yn .....fwy..... (**mw**) aerodynamig.

Ar ôl rhai misoedd ac wedi gwario tua £725, roedd yr 'Higham Special' yn edrych yn .....wahanol..... (**gwahanol**) iawn. Roedd eisiau enw newydd ar y car, a dewisodd Parry Thomas enw Barbara Stuart – Babs. Roedd hi'n .....ferch..... (**merch**) i gymydog oedd yn .....dod.. (**dod**) heibio i'r gweithdy weithiau.

Roedd Parry Thomas yn .....benderfynol..... (**penderfynol**) o dorri'r record am y car cyflymaf ar y tir. Ond roedd dau berson arall hefyd yn .....cystadlu..... (**cystadlu**) am y record: Malcolm Campbell yn ei gar 'Blue Bird', oedd yn ...gar..... (**car**) newydd, a Major Henry Seagrave mewn car Sunbeam. Roedd hi'n .....gyffrous... (**cyffrous**) iawn rhwng 1926 ac 1927, gyda'r tri yn .....dal..... (**dal**) y record.

Ar ddydd Iau, 3 Mawrth 1927, roedd Parry Thomas a Babs ar draeth Pentwyn, yn Sir Gaerfyrddin. Doedd Parry Thomas ddim yn ...teimlo..... (**teimlo**)'n .....dda..... (**da**); roedd fflw arno. Roedd Parry Thomas yn .....gyrru... (**gyrru**)'n .....gyflym.... (**cyflym**), ond ddim yn .....ddigon..... (**digon**) cyflym i dorri'r record. Doedd un o'r olwynion cefn ddim yn .....rhedeg..... (**rhedeg**) yn .....llyfn..... (**llyfn**). Ar ôl newid yr olwyn, gyrodd Parry Thomas eto. Ond dyma gwmwl o dywod yn .....codi..... (**codi**); ac yna daeth fflamau o'r injan. Roedd

Parry Thomas wedi cael ei ddal yn Babs, a chafodd ei ladd. Roedd hon yn .....ddamwain... (**damwain**) drist iawn.

Bu Babs yn .....gorwedd..... (**gorwedd**) yn y tywod ym Mhentywyn tan 1969 pan gafodd ei chodi a'i thrwsio gan Owen Wyn Owen. Mae hi'n .....bosib..... (**posib**) gweld Babs ym Mhentywyn bob mis Gorffennaf a mis Awst os wyt ti'n .....berson..... (**person**) sy'n hoffi ceir.

Treigladau Ymarfer 3

Treigladau Trwynol ar ôl yr arddodiad 'yn' (<i>in</i>)	Enw yn treiglo'n feddal ar ôl 'yn'	Ansoddair yn treiglo'n feddal ar ôl 'yn'	Dim treigladau i ferfenw ar ôl 'yn'
<p>Mae wrth ei fodd ym myd rasio. Ymdrechodd ym mhob ras. Mae'r ras ym mis Mai. Torrodd y car yng nghanol y tymor. Ym marn rhai pobl, fe yw'r gyrrwr gorau. Oes trac rasio yng ngogledd Cymru? Mae sawl trac rasio yn ne Cymru.</p>	<p>Mae e'n beiriannydd ceir. Roedd yn drac mawr. Mae hi'n yrrwr da. Mae e'n gefnogwr raliau. Mae Ferrari'n gwmni ceir enwog. Mae McLaren-Mercedes yn dîm rasio ceir Fformiwla 1.</p>	<p>Mae hi'n dda. Bydd e yno, yn bendant. Mae'r car yn gyflym. Mae'r trac yn wlyb. Roedd y ras yn fyr. Roedd pawb yn gyffrous ar ddiwrnod y ras.</p>	<p>Mae hi'n gyrru car cyflym. Roedd e'n mwynhau gwyllo raliau. Bydd hi'n poeni am y gyrrwr. Mae e'n gwario arian ar y car. Roedd y gyrrwr yn mentro gormod.</p>

Treigladau Ymarfer 4

- Roedd y gwynt mor finnog â cylllell wrth i'r car wibio heibio.
Cywiriad: cylllell > chylllell
- Cerddon ni drwy'r coed i weld y rali a pawb arall gyda ni.
Cywiriad: pawb > phawb
- Torrodd y gofalwr y borfa o gwmpas y trac â tractor arbennig.
Cywiriad: tractor > thractor
- Cafodd y gyrrwr fisged a phaned o de ar ôl y ras. - **Cywir**
- Safodd pawb ar eu traed ar ddiwedd y ras a curo eu dwylo.
Cywiriad: curo > churo
- Ar ôl colli'r ras o drwych blewyn, tynnodd y gyrrwr ei helmed a taflu ei fenig i'r llawr.
Cywiriad: taflu > thaflu
- Roedd y ddau yrrwr yn casáu ei gilydd â cas perfffaith.
Cywiriad: cas > chas
- Dim ond y rhai sydd â tocynnau sy'n cael mynd i weld y rali.
Cywiriad: tocynnau > thocynnau
- Gwibiodd y car oddi ar y grid a phedwar car arall yn ei ddilyn. - **Cywir**
- Roedd yr injan mor boeth â tân ar ôl gorffen y ras.
Cywiriad: tân > than

Treigladau Ymarfer 5

Ralio gyda'r nos

Mae llawer o bobl yn ofni neu dychryn **ddychnyn** pan byddan **fyddan** nhw'n meddwl am fynd mewn car rali yn y dydd, ond beth am ralio yn y nos? Mae cyrsiau ar gael mewn fforest neu goedwig **goedwig** yng nghanolbarth Cymru i bobl gael dysgu ralio yn y nos. Gall pobl gael un wers neu cyfres gyfres o wersi.

Pan penderfynodd **benderfynodd** John Evans ddechrau'r cwrs ralio gyda'r nos, doedd e ddim yn siŵr a fyddai pobl eisiau dod arno. "Mae ralio'n gallu bod yn brofiad ofnus neu brawychus **frawychus**. Ond mae'r profiad yn waeth pan gofynnwch **ofynnwch** chi i bobl fynd mewn car rali yn y nos."

Mae'r cwrs yn dechrau pan bydd **fydd** pobl yn cyrraedd amser te. Maen nhw'n gallu talu am y cwrs yn unig neu tal **dal** am lety a bwyd hefyd. Byddan nhw'n gweld fideo a gafodd ei ffilmio yn y goedwig lle byddan nhw'n mynd. John Evans ei hun wnaeth y ffilmio pan dechreuodd **ddechreuodd** feddwl am y syniad. Gyrodd neu ruthrodd **rhuthrodd** o gwmpas y cwrs a chamera'n sownd yn y car. "Rydyn ni'n gobeithio y bydd pobl yn dechrau dod yn gyfarwydd â'r cwrs yn y goedwig. Hefyd rydyn ni'n egluro sut mae gyrru ar gerrig mân neu grae **rae** yn wahanol i yrru ar darmac. Wedyn maen nhw'n mynd allan yn y ceir i ymarfer neu dysgu **ddygu** technegau gyrru, fel 'handbrake turns'."

Mae'r cwrs yn ddwy neu tair **dair** milltir o hyd. Bydd y rhai sy'n cymryd rhan yn ymarfer y cwrs am dipyn. Yna, pan bydd **fydd** pawb wedi gorffen ymarfer, bydd ras neu cystadleuaeth **gystadleuaeth** i weld pwy yw'r cyflymaf. Ac wrth gwrs, bydd y person sy'n ennill yn cael potel o siampên i'w yfed neu'i dasgu dros bawb arall!